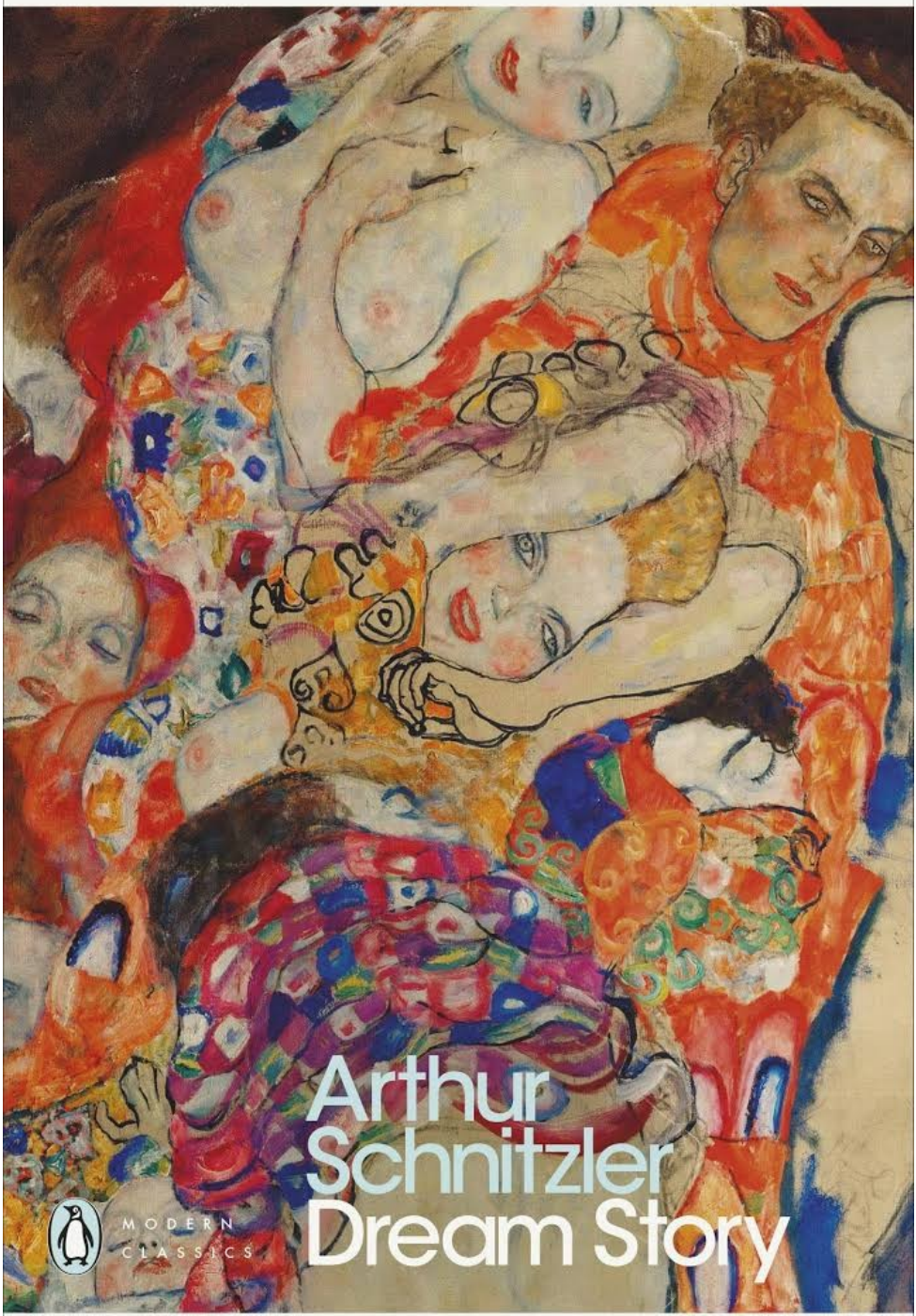
Arthur
Schnitzler
Dream Story
MODERN
CLASSICS

Arthur SCHNITZLER

CU OCHII LARG ÎNCHIŞI

Traducere din limba germanã de
DANIELA ŞTEFÃNESCU
Prefaţã de
JEAN-LORIN STERIAN

Editura Trei
EDITORI
Silviu Dragomir
Vasile Dem. Zamfirescu
COPERTA
Faber Studio (Silvia Olteanu şi Dinu Dumbrăvician)
FOTOGRAFIA COPERTEI
www.razvan-voiculescu.ro
TEHNOREDACTAREA COMPUTERIZATA
Cristian Claudiu Coban

CU BISTURIUL IN DORMITOR

În timpul vieţii, Arhtur Schnitzler a fost catalogat adesea drept pornograf, iar compatriotul său, un oarecare Adolf Hitler, i-a înfierat scrierile ca fiind „murdării evreieşti“. Vienezul a devenit cunoscut prin poziţiile sale contra atitudinii antisemite şi abordarea curajoasă a sexualităţii într-o epocă în care studiile lui Freud încă nu se impuseseră. De altfel, cei doi au mers umăr la umăr în lupta lor de demontare a tabuurilor sexual-sociale ale vremii. O bună parte dintre rezultatele la care a ajuns psihanalistul, au apărut sub formă literară în opera scriitorului, independent de studiile lui Freud. Acesta îşi mărturiseşte admiraţia şi invidia prietenească printr-o scrisoare în care-i declara că lui i-au trebuit ani buni de muncă şi de experienţe ca să obţină aceleaşi rezultate la care Schnitzler a ajuns prin excepţionala sa intuiţie. În „Paracelsus“, Schnitzler dezvoltă câteva idei pe care Freud le-a lansat în „Interpretarea viselor“, în povestirea „Frau Beate und ihr Son“ tratează complexul oedipian, iar „Fraulein Helse“ se referă la isterie ca rezultat al presiunii sociale.

Preocupările literare ale lui Schnitzler s-au sprijinit pe studii medicale serioase. Până la moartea tatălui său a practicat medicina la spitalul din Viena, devenind apoi medic chirurg privat. Ca şi Fridolin, personajul principal din ,,Cu ochii larg închişi” , Schnitzler a eşuat în cariera medicală, astfel că şi-a pus bisturiul în slujba literaturii, de unde şi viziunea chirugicală asupra societăţii vieneze. În completarea pieselor şi nuvelelor sale, Schnitzler a ţinut un jurnal începând cu vârsta de 17 ani şi până cu două zile înaintea morţii sale. Manuscrisul de aproape 8 000 de pagini abundă în descrieri ale multelor sale relaţii amoroase cu descrieri minuţioase ale comportamentului sexual al multelor sale iubite, inclusiv numărul orgasmelor lor în timpul unui act sexual. Prin acest voluminos tom, Schnitzler pare un fel de Alfred Kinsey avant la lettre, însemnările sale având o importantă valoare documentară.

Arthur Schnitzler şi-a început activitatea literară în 1886, colaborând la mai multe publicaţii vieneze. Prima schiţă o scrie doi ani mai târziu, urmată de prima reprezentaţie a unei piese în 1893. Opera lui Schnitzler este marcată în general de un

misoginism viguros, punctul de vedere masculin fiind cel dominant, iar Schnitzler identificându-se parţial cu personajele sale, pe care le tratează întotdeauna cu detaşare. Tema principală a lucrărilor sale este sexualitatea, cel mai important text în care nu tratează acest subiect fiind „Profesor Berhardi , despre un doctor evreu care devine preot catolic. Schnitzler s-a specializat în povestiri scurte şi piese într-un act, imaginându-şi de-a lungul scrierilor sale, dramatice şi novelistice, o multitudine de situaţii şi aspecte care duc la formarea şi mai ales la desfacerea legăturilor dintre bărbat şi femeie.

Traumnovelle (Nuvela visului) a fost publicat în mai multe numere ale revistei berlineze „Dame“ în 1925. În 1926 apare însă şi într-un volum de sine stătător. Ceea ce deosebeşte această lucrare de alte povestiri este finalul său. Este singurul text care nu se termină dramatic pentru personaje şi pentru relaţia lor, care nu face o soluţie din resemnarea în faţa întâmplărilor vieţii.

Să trădezi, să înşeli, să minţi, să joci comedie în faţa lumii întregi, să duci un soi de viaţă dublă, să fii un tată şi soţ model şi în acelaşi timp un libertin. La asta tânjeşte Fridolin, eroul din „Cu ochii larg închişi“. După o discuţie cu soţia sa Albertine, Fridolin porneşte într-o lungă călătorie care-i oferă posibilitatea de a fi tot ceea ce nu este: un aventurier. Aventura lui este atât de puţin credibilă încât pare un vis. Timp de două nopţi la rând, Fridolin nu doarme decât câteva ore, astfel că întreg comportamentul său este marcat de lipsa de somn. Percepţia asupra lucrurilor este alterată: „Totul devenea ireal, căminul, soţia, copilul, meseria lui, ba chiar el însuşi.“

Fridolin ratează toate posibilităţile de a concretiza actul sexual la care tânjeşte atât de mult. Pe cine-şi doreşte să posede i se refuză, iar ce i se oferă nu primeşte. Marcat de mărturisirile soţiei sale, Fridolin caută să se lepede de statutul lui de bărbat de 35 de ani, medic practicant, căsătorit, tată al unui copil. După o serie de întâmplări cu substrat erotic (fiica unui pacient îi mărturiseşte că-l iubeşte, petrece o oră în compania unei prostituate tinere fără a întreţine nici un raport sexual, se simte atras de fiica adolescentă unui comerciant de costume), Fridolin ajunge prin mijlocirea unui vechi tovarăş de studenţie la o reuniune stranie, în care toţi participanţii poartă măşti. Este recunoscut ca fiind un intrus şi expulzat după ce o necunoscută

declară că se sacrifică pentru el. Ajuns acasă în zori, Albertine îi povesteşte un vis în care ea asistă fără să intervină la crucificarea lui. Marcat de vis, Fridolin reface a doua zi traseul nopţii, încercând să caute un sens evenimentelor prin care a trecut. Tentaţii nocturne îşi dezvăluie nu realitatea, căci farmecul lor iniţial nu este fals, ci şi cealaltă faţetă: o femeie plângând încremenită în durere, o copiliţă care se prostituează cu binecuvântarea tatălui, o târfă bolnavă şi un cadavru rece la morgă. La lumina, zilei, misterul erotic se descompune în patologic, imund şi morbid. Aceasta este una dintre lecţiile pe care ni le oferă Arthur Schnitzler. Într-un final, Fridolin îi mărturiseşte Albertinei tot ce i s-a întâmplat, mărturia lui părând a avea acelaşi grad de realitate ca şi visul soţiei lui. „Acum ne-am trezit, desigur, pentru mult timp“, concluzionează femeia în dimineaţa unei zile noi.

Albertine reprezintă femeia „tipică“ a începutului de secol XX. Conform mentalităţii vremii, a fost nevoită să se căsătorească fără a cunoaşte înainte dragostea fizică.

Acum, prin prisma maturităţii, îşi resimte căsătoria timpurie şi reprimarea impulsurilor sexuale drept o irosire a tinereţii. Ea încearcă, aşadar, să compenseze această renunţare prin fantasma erotică pe care o are cu un individ necunoscut. Îl face responsabil pe Fridolin pentru faptul că a renunţat să-şi dea curs pornirilor sexuale, ceea ce devine evident prin faptul că în visul ciudat pe care îl are nu resimte nici un regret pentru faptul că soţul ei este torturat, ba mai mult, chiar se amuză pe seama lui.

„Cu ochii larg închişi“ este o operă circulară, care începe şi se termină cu o discuţie. Dacă prima se finalizează cu replica „Pe viitor, ne vom relata astfel de lucruri“, cea de-a doua e plasată în film în mod inteligent de Kubrick într-un mall, se sfârşeşte cu îndemnul: „Să nu cerem niciodată nimic de la viitor.“

Stanley Kubrick a cumpărat drepturile de ecranizare ale nuvelei în 1968, dar a aşteptat douăzeci de ani pentru a face filmul. Din nefericire a fost şi ultimul din opera cineastului, Kubrik murind cu 8 luni (7 martie 1999) înainte de premiera oficială. Din acest motiv, apariţia peliculei a fost aşteptată cu mare interes atât de critici cât şi de public (un punct de atracţie constituind, desigur, şi anunţatele scene de nuditate). Scenaristul Frederic Raphael şi Stanley Kubrick au schimbat locul şi timpul acţiunii, din Viena anilor 1900 în New York-ul

zilelelor noastre şi au adăugat două scene importante. Prima cuprinde momentul petrecerii în smoking din debutul filmului, care înlocuieşte balul mascat din carte, unde Tom Cruise (în film Dr. Hartford, în carte Fridolin) îl ajută pe Ziegler (Sydney Pollack) aflat într-o situaţie dificilă (o supradoză cauzează coma unei fete în budoarul său). În cea de-a doua scenă, aproape de final, acelaşi Ziegler încearcă să explice (ori pare să o facă) misterul straniei orgii la care asistase Dr. Hartford, cât şi soarta femeii necunoscute care se sacrificase pentru el. În rest, filmul urmează exact firul acţiunii concepute de scriitorul şi dramaturgul vienez. Hartford, gelos pe fantoma unui ofiţer de marină, despre care Nicole Kidman (în film Alice, în carte Albertine) îi mărturisise că fantazase şi pentru care, într-un anumit moment l-ar fi părăsit fără regrete, nu poate ajunge acasă până nu comite răzbunarea sexuală. Dar Hartford este un aventurier ineficient, iar răzbunarea lui nu se consumă, deşi posibilităţile sunt multiple. Ţinându-se atât de aproape de Schnitzler, Kubrick oferă poveştii aceeaşi perspectivă asupra fantazărilor sexuale în şi în afara căsătoriei, cu un plus de meditaţie pe tema abordării frumuseţii feminine care transformă femeia automat într-un obiect sexual.

Oricât de tare ne-am cufunda în iubire, există o parte din noi înşine care tânjeşte spre altceva. E bine să o conştientizăm, să nu-i negăm existenţa, dar să nu o zgândărim. Fiindcă stomacul ei poate măcina toţi stâlpii pe care ne sprijinim atunci când privim în ochi persoana iubită.

JEAN-LORIN STERIAN

1

Douăzeci şi patru de sclavi tuciurii vâsleau mânuind splendida galeră ce urma să-l ducă pe prinţul Amgiad la palatul califului. Dar prinţul, învăluit în mantoul său de purpură, stătea singur pe punte tolănit sub cerul noptatic de-un albastru închis, presărat cu stele, iar privirea sa...“

Până acum micuţa citise cu voce tare; însă aproape brusc, ochii i se închiseră. Părinţii se priviră zâmbindu-şi, Fridolin se aplecă spre ea, depuse un sărut pe păru-i blond şi închise cartea care stătea pe masa încă nestrânsă. Copila se uită în sus, ca prinsă asupra faptului.

— Ora nouă, spuse tatăl, e timpul să te culci.

Şi întrucât acum se aplecase şi Albertine deasupra fetiţei, mâinile părinţilor se întâlniră pe fruntea mult-iubită, iar privirile lor se încrucişară cu un surâs tandru care nu-i mai era destinat doar copilului. Bona intră, o îndemnă pe micuţă să le zică noapte bună părinţilor; copila se ridică ascultătoare, le întinse amândurora buzele pentru sărut şi acceptă cuminte ca bona să o ia din cameră. Fridolin şi Albertine însă, rămaşi acum singuri sub lumina roşiatică a plafonierei, se grăbiră să-şi reia discuţia începută înaintea cinei despre cele întâmplate la balul mascat din ajun.

Fusese primul lor bal din acest an la care luaseră hotărârea să participe chiar înainte de sfârşitul carnavalului, în ceea ce-l privea pe Fridolin, fusese salutat imediat cum intrase în sală, aidoma unui prieten aşteptat cu nerăbdare, de către două dominouri roşii, despre a căror identitate nu se putu lămuri, deşi cele două persoane aveau informaţii exacte în legătură cu tot felul de istorii din vremea studenţiei sale şi a perioadei de spital. Din loja în care îl poftiseră cu o amabilitate ispititoare se îndepărtaseră cu promisiunea că vor reveni foarte curând, şi anume fără mască, dar lipsiseră atât de mult timp încât Fridolin, devenit nerăbdător, preferă să coboare la parter sperând să dea acolo din nou peste cele două apariţii stranii. Oricât de atent iscodi însă prin jur, nu le putu zări pe nicăieri; în locul lor, i se atârnă însă deodată o altă făptură feminină de braţ: soţia lui care tocmai se ferise brusc de un necunoscut a cărui prezenţă melancolic-blazată şi al cărui accent străin cu intonaţii probabil

poloneze o fascinaseră pentru început, dar care o rănise, ba chiar o speriase apoi, aruncându-i o vorbă urâtă de o impertinenţă neaşteptată. Şi astfel bărbatul şi femeia, de fapt veseli că scăpaseră de un joc de măşti dezamăgitor de banal, se aşezară curând ca doi iubiţi, printre alte perechi de îndrăgostiţi, în încăperea unde se afla bufetul, la stridii şi şampanie, sporovăind încântaţi, ca şi cum tocmai ar fi făcut cunoştinţă unul cu celălalt, într-o comedie a galanteriei, a rezistenţei, a seducţiei şi a dăruirii; şi, după o călătorie rapidă cu trăsura prin noaptea albă de iarnă, se cufundară acasă unul în braţele celuilalt în nişte clipe fericite de dragoste arzătoare cum nu mai trăiseră de mult la o astfel de intensitate. O dimineaţă cenuşie îi trezi mult prea devreme. Profesia îl solicită pe soţ să fie deja prezent la o oră matinală la paturile bolnavilor lui; îndatoririle de gospodină şi de mamă nu o lăsară pe Albertine să îşi prelungească odihna. Astfel se scurseră orele în griji cotidiene şi muncă, într-un chip prozaic şi determinat încă dinainte, iar noaptea trecută, cu începutul cât şi cu finalul ei, se estompase; şi abia acum, când munca zilnică a ambilor se încheiase, copilul se dusese la culcare şi de nicăieri nu se percepea vreo tulburare, deveniră din nou realitate făpturile fantomatice de la balul mascat, melancolicul necunoscut şi dominourile roşii; iar acele întâmplări neînsemnate fură deodată înconjurate ispititor şi dureros de haloul înşelător al unor posibilităţi pierdute. Întrebări inofensive şi care totuşi parcă stăteau la pândă, răspunsuri rafinate, cu dublu înţeles treceau de la unul la altul; nici unuia nu-i scăpă că celălalt nu mergea până la sinceritatea deplină, aşa că amândoi se simţeau dispuşi să se răzbune oarecum. Exagerau atracţia pe care ar fi exercitat-o asupra lor partenerii lor necunoscuţi de la bal, fiecare ironiza sentimentele de gelozie de care dădea celălalt dovadă, ignorându-le pe ale sale. Dar din flecăreala uşuratică despre aventurile futile ale nopţii ce se scursese, trecură la o discuţie mai serioasă vizând acele dorinţe ascunse, de-abia bănuite, care pot produce şi în sufletul cel mai limpede şi mai curat vârtejuri tulburi şi periculoase, şi începură să vorbească despre tărâmurile tainice la care nici nu tânjeau şi spre care vântul insesizabil al destinului ar fi putut să-i abată totuşi vreodată, chiar de-ar fi fost numai în vis. Căci, oricât de total îşi aparţineau unul altuia în simţăminte şi gândire, ei ştiau că ieri nu-i atinsese pentru prima dată o adiere de aventură,

libertate şi primejdie; neliniştiţi şi chinuindu-se fiecare pe sine, căutau cu o curiozitate necurată să-şi smulgă reciproc mărturisiri şi, apropiindu-se cu teamă unul de celălalt, fiecare sonda în forul său interior după vreun fapt anume, oricât de indiferent, după vreo trăire, oricât de neînsemnată care să poată fi o expresie a indicibilului şi a cărei spovedanie sinceră i-ar fi eliberat eventual de o tensiune şi o suspiciune ce începeau să devină treptat insuportabile. Albertine, fie că o fi fost cea mai nerăbdătoare, mai sinceră sau mai binevoitoare dintre ei doi, găsi prima curajul unei comunicări deschise; şi, cu un glas niţel şovăitor, îl întrebă pe Fridolin dacă îşi amintea de tânărul care şezuse vara trecută într-o seară pe litoralul danez împreună cu doi ofiţeri la masa vecină, primise o telegramă în timpul mesei şi apoi îşi luase rapid rămas-bun de la prietenii lui.

Fridolin dădu din cap că da.

— Şi ce-i cu el? o întrebă.

— Îl văzusem deja de dimineaţă, răspunse Albertine, pe când urca grăbit treptele hotelului cu servieta sa galbenă în mână. Mă cântărise în treacăt din priviri, dar abia câteva trepte mai sus s-a oprit, s-a întors spre mine şi ochii noştri s-au întâlnit. Nu a zâmbit, ba chiar mi s-a
părut că faţa i se întunecă mai degrabă. Am păţit probabil şi eu la fel, căci eram mai emoţionată ca niciodată. Toată ziua am stat pe plajă, pierdută în visări. Dacă m-ar fi chemat — aşa mi se părea că simţeam — nu aş fi putut rezista. Mă credeam gata de orice; mă credeam ca şi hotărâtă să renunţ la tine, la copil, la viitorul meu, şi în acelaşi timp — vei înţelege oare? — îmi erai mai drag ca oricând. În după-amiaza aceea, sigur îţi mai aminteşti, am avut o discuţie intimă despre o mulţime de lucruri, despre viitorul nostru comun şi despre copil, aşa cum nu mai facuserăm de mult. La răsăritul soarelui ne aflam pe balcon, tu şi cu mine, iar el a trecut dedesubt pe plajă fără să privească în sus. M-am simţit fericită să-l văd. Pe tine însă te-am mângâiat pe frunte şi te-am sărutat pe păr, iar dragostea mea pentru tine conţinea în acelaşi timp şi multă milă îndurerată. În seara aceea am fost foarte frumoasă, chiar tu mi-ai spus-o, şi am purtat un trandafir alb la cordon. Poate că nu a fost o întâmplare că străinul s-a aşezat cu prietenii lui în apropierea noastră. Nu s-a uitat spre mine, eu însă m-am jucat cu gândul să mă ridic, să merg la masa lui şi să-i zic: Iată-mă, mult-aşteptatul meu, iubitul

meu... ia-mă. În acel moment i s-a adus telegrama, a citit-o, i-a pierit sângele din obraji, apoi i-a şoptit câteva cuvinte celui mai tânăr dintre cei doi ofiţeri şi, aruncându-mi în treacăt o privire enigmatică, a părăsit sala.

— Şi? Întrebă Fridolin sec, când ea tăcu.

— Şi... nimic. Ştiu doar că în dimineaţa următoare m-am trezit cu o anumită senzaţie de nelinişte. Ce mă neliniştea mai mult — că plecase sau că mai putea fi acolo — n-aş şti să-ţi spun, nu am ştiut nici atunci. Însă când nu a apărut nici la prânz, am respirat uşurată. Nu-mi mai pune alte întrebări, Fridolin, ţi-am spus tot adevărul. Dar şi tu ai trăit ceva deosebit în acel loc... ştiu asta.

Fridolin se ridică, făcu prin cameră câţiva paşi în sus şi în jos şi apoi spuse:

— Ai dreptate. Fridolin stătea la fereastră, cu faţa în umbră. Apoi începu cu o voce voalată, niţel ostilă: Dimineaţa, uneori chiar foarte devreme, înainte ca tu să te fi sculat, obişnuiam să mă plimb de-a lungul malului, până dincolo de localitatea noastră; şi, deşi era atât de devreme, soarele se ridicase luminos şi puternic peste mare. Pe mal existau vile mici de ţară, după cum ştii, fiecare fiind o mică lume în sine, unele având grădini în jurul lor, altele fiind înconjurate doar de pădure, iar cabinele de baie erau despărţite de case prin şosea şi o porţiune de plajă. Abia dacă întâlneam vreodată oameni la o oră atât de matinală; iar cei ce se scăldau nu puteau fi văzuţi niciodată. Dar, într-o dimineaţă, am zărit o făptură feminină pe care nu o remarcasem până atunci. Înainta prudent, punând cu grijă un picior în faţa celuilalt, cu braţele întinse spre spate către peretele de lemn, pe terasa îngustă a unei cabine de baie fixate cu piloni în nisip. Era o fată foarte tânără, poate de vreo cincisprezece ani, cu părul blond despletit, curgându-i peste umeri şi peste pieptu-i delicat. Fata privea în jos, înspre apă, înaintând uşor de-a lungul peretelui spre celălalt colţ, cu ochii coborâţi. Deodată am văzut-o chiar vizavi de mine; întinse braţele mult îndărătul ei, de parcă ar fi vrut să se prindă mai strâns de ceva, îşi ridică privirea şi dintr-odată mă zări. Trupul îi fremătă, ca şi cum ar fi trebuit să se scufunde ori să fugă. Dar cum nu ar fi putut să se mişte decât foarte încet pe scândura cea îngustă, se hotărî să se oprească — şi acum chipul ei vădi mai întâi o mină speriată, apoi una mânioasă şi în cele din urmă avu o expresie jenată. Deodată zâmbi, zâmbi minunat; era un

salut, chiar un semn de chemare în ochii ei — dar şi un gest de uşoară batjocură, atunci când a atins uşor apa de la picioarele ei care ne despărţea. Apoi îşi îndreptă trupul zvelt ca şi cum ar fi fost bucuroasă de frumuseţea ei şi, aşa cum se putea lesne observa, era incitată orgolios şi dulce de strălucirea privirii mele. Am stat aşa poate preţ de zece secunde unul în faţa celuilalt, cu buzele întredeschise şi ochii scânteind. Mi-am întins braţele spre ea involuntar, iar în ochii ei puteai citi dăruire şi bucurie. Brusc însă scutură puternic din cap, îşi desprinse un braţ de la perete, îmi indică poruncitor să mă îndepărtez; şi cum nu am fost în stare să mă supun imediat, în ochii ei de copil se ivi o asemenea rugăminte, o asemenea implorare chiar, încât nu-mi rămase nimic altceva decât să o pornesc înapoi. Mi-am continuat drumul cât am putut de repede; nu mi-am întors nici o singură dată capul, şi nu din consideraţie, din supunere sau din spirit calaveresc, ci din cauză că în ultima ei privire intuisem o emoţie care mergea dincolo de tot ce trăisem vreodată, care mă aducea în prag de leşin.

Apoi Fridolin tăcu.

— Şi cât de des, întrebă Albertine, uitându-se în faţa ei şi fără nici un fel de intonaţie, ai mai luat-o după aceea pe acelaşi drum?

— Ce ţi-am povestit, replică Fridolin, s-a petrecut întâmplător în ultima zi a şederii noastre în Danemarca. Nici eu nu ştiu ce ar fi fost în alte condiţii. Nu mai pune nici tu întrebări, Albertine.

Mai stătea încă la fereastră, nemişcat. Albertine se ridică, se îndreptă spre el, ochii îi erau umezi şi întunecaţi, fruntea uşor încreţită.

— Pe viitor ne vom relata pe loc astfel de lucruri, spuse.

El dădu din cap fără să scoată un cuvânt.

— Promite-mi.

O trase la pieptul lui.

— Nu ştii asta? o întrebă; dar vocea lui tot mai suna aspru.

Ea îi luă mâinile, i le mângâie şi privi spre el cu ochi împăienjeniţi, iar Fridolin avu impresia că i-ar putea citi gândurile în adâncul lor. Îşi mai aminti şi alte peripeţii de-ale lui din tinereţe, mai reale; în unele dintre ele fusese deja iniţiată, căci, cedând prea uşor curiozităţii ei geloase, el îi mărturisise câte ceva încă din primii lor ani de căsnicie, ba chiar, după cum avea să i se pară lui adesea, divulgase ceea ce ar fi fost mai

bine să fi ţinut doar pentru el. Era conştient că la această oră anumite amintiri i se impuneau lui Albertine cu insistenţă, aşa că nici nu se miră când, ca din vis, ea pronunţă numele pe jumătate uitat al unei iubite de-a lui din tinereţe.

Îi trase mâinile la buzele lui.

În orice fiinţă — crede-mă, chiar dacă ar putea să sune banal —, în orice fiinţă pe care am avut impresia că o iubesc te-am căutat mereu numai pe tine. Asta o ştiu mai bine decât poţi tu să înţelegi, Albertine.

Ea zâmbi sumbru.

— Şi dacă mi-ar fi plăcut şi mie să merg mai întâi în căutare? spuse ea.

Privirea ei se schimbă, deveni rece şi de nepătruns. El îi lăsă mâinile să alunece dintr-ale sale, ca şi cum ar fi prins-o cu un neadevăr, cu o trădare; ea spuse însă:

— Ah, dacă aţi şti voi..., şi tăcu din nou.

— Dacă am şti...? Ce vrei să spui cu asta?

Replica ei veni cu o duritate stranie:

— Aproximativ ceea ce-ţi imaginezi, dragul meu.

— Albertine... există deci ceva ce mi-ai ascuns?

Ea dădu din cap şi privi înaintea ei cu un surâs ciudat.

În el se trezi nişte îndoieli de neînţeles, lipsite de sens.

— Nu prea pricep, spuse. De abia dacă aveai şaptesprezece ani când ne-am logodit.

— Şaisprezece şi ceva, da, Fridolin. Şi totuşi — ea îl privi direct în ochi — nu a ţinut de mine că am devenit soţia ta fiind fecioară.

— Albertine...!

Ea istorisi:

— Era la Wörthersee, cu puţin înainte de logodna noastră, Fridolin, când un tânăr foarte drăguţ a apărut într-o frumoasă seară de vară la fereastra mea, care dădea spre o pajişte întinsă; am stat de vorbă şi mi-a trecut prin minte în timpul acestei discuţii..., ia ascultă ce mi-a trecut prin minte: uite ce tânăr drăguţ şi încântător — nu trebuie decât să rostească acum un cuvânt, fireşte că ar trebui să fie cuvântul potrivit, şi atunci m-aş duce cu el afară pe pajişte şi m-aş plimba cu el, pe unde ar pofti el... poate prin pădure; sau şi mai frumos ar fi dacă am merge amândoi cu barca pe lac... iar el ar putea primi în această noapte de la mine tot ce mi-ar cere. Da, asta am gândit. —

Numai că el nu rosti cuvântul, el, încântătorul tânăr; mi-a sărutat doar cu delicateţe mâna... iar în dimineaţa următoare m-a întrebat... dacă voiam să-i devin soţie. Iar eu am spus da.

Fridolin dădu drumul necăjit mâinii ei.

— Şi dacă în acea seară, spuse el apoi, ar fi stat întâmplător un altul la fereastra ta şi i-ar fi venit în minte cuvântul potrivit, de exemplu..., se gândi ce cuvânt să spună, dar ea întinse deja braţele ca apărându-se.

— Un altul, oricare ar fi fost acela, ar fi putut spune ce-ar fi dorit... nu prea i-ar fi folosit la ceva. Şi dacă nu ai fi fost tu acela care s-ar fi aflat în faţa ferestrei mele — îi adresă un surâs —, atunci cu siguranţă că nici seara de vară nu ar fi fost atât de frumoasă.

El strâmbă din gură batjocoritor.

— Aşa spui în această clipă, poate că aşa crezi în această clipă. Dar...

Bătu la uşă. Servitoarea intră şi anunţă că venise menajera din strada Schreyvogel pentru a-l pofti pe domnul doctor la consilierul aulic, căruia îi era din nou foarte rău. Fridolin se duse în anticameră, află de la mesageră că domnul consilier aulic suferise un atac de cord şi era acum într-o stare foarte proastă şi promise că se va duce neîntârziat să-l consulte.

— Vrei să pleci...? întrebă Albertine, văzându-l că se pregăteşte iute pentru plecare, pe un ton atât de supărat, de parcă i-ar fi făcut cu bună ştiinţă ceva rău ei.

Fridolin răspunse, aproape surprins:

— Trebuie.

Ea oftă uşor.

— Să sperăm că nu va fi atât de rău, spuse Fridolin, până acum o doză de morfină l-a ajutat întotdeauna să treacă peste criză.

Camerista îi adusese blana, Fridolin o sărută pe Albertine pe frunte şi pe gură destul de distrat, ca şi cum discuţia din ultima oră s-ar fi şters deja din memoria lui, şi plecă grăbit.

2

Pe stradă trebui să se desfacă la haină. Se pornise deodată dezgheţul, zăpada aproape că se topise pe trotuar, iar în aer plutea o adiere a primăverii ce se pregătea să vină. De la locuinţa lui Fridolin din Josefstadt în apropierea Spitalului General de abia se făcea un sfert de oră până în strada Schreyvogel; şi astfel Fridolin sui curând scara în spirală, prost luminată a casei vechi, până la etajul doi şi trase de clopoţel; dar înainte ca sunetul de modă veche să se facă auzit, observă că uşa era întredeschisă; intră prin vestibulul neluminat în camera de zi şi văzu pe dată că venise prea târziu. Lampa verde cu gaz care atârna din tavan arunca o lumină mată peste plapuma sub care zăcea întins şi nemişcat un trup slab. Chipul mortului era în umbră, dar Fridolin îl cunoştea atât de bine, încât i se păru că-l vede cu toată claritatea — tras, brăzdat de riduri, cu fruntea înaltă, cu barba albă scurtă, cu urechile păroase, izbitor de urâte. Marianne, fata consilierului aulic, şedea la picioarele patului cu braţele atârnându-i inerte, ca pradă unei totale epuizări. În încăpere mirosea a mobile vechi, medicamente, gaz, bucătărie; puţin şi a apă de colonie şi săpun de trandafiri, iar Fridolin simţi întru câtva şi mirosul fad şi dulceag al acestei fete atât de palide, care era încă tânără şi care de luni de zile, de ani de zile se ofilea încet într-o muncă gospodărească grea de îngrijire obositoare la căpătâiul bolnavului şi de veghere pe timp de noapte.

Când intrase medicul, ea îşi îndreptase privirea spre el, dar în lumina sărăcăcioasă de abia de putu să vadă dacă obrajii ei se roşiseră ca de obicei când apărea el. Vru să se ridice, însă Fridolin o opri cu o mişcare a mâinii, aşa că ea schiţă din ochii ei mari, dar tulburi, un salut. El păşi la picioarele patului, atinse mecanic fruntea mortului şi braţele lui care zăceau cu mânecile cămăşii larg deschise pe plapumă, apoi îşi lăsă umerii în jos cu un uşor gest de regret, îşi băgă mâinile în buzunarele hainei de blană, îşi lăsă privirea să colinde prin cameră şi se opri în cele din urmă asupra lui Marianne. Părul ei era bogat şi blond, dar de o uscăciune mată, gâtul frumos modelat şi suplu, dar nu cu totul lipsit de riduri şi de o nuanţă gălbuie, iar buzele parcă se subţiaseră de la atâtea vorbe nerostite.

— Ei bine, spuse el în şoaptă şi aproape jenat, draga mea domnişoară, evenimentul nu vă prinde probabil nepregătită.

Ea îi întinse mîna. El o luă cu compătimire, întrebă conform celor cerute de datorie cum se derulase atacul ce-i fusese fatal tatălui, ea relată scurt şi la obiect şi vorbi apoi despre ultimele zile, relativ bune, în care Fridolin nu mai văzuse bolnavul. Fridolin îşi trăsese un scaun, se aşeza vizavi de Marianne şi îi dădu a înţelege, pe un ton consolator, că în ultimele ore tatăl ei nu suferise aproape deloc; apoi se interesă dacă rudele fuseseră înştiinţate. Da, menajera era deja pe drum spre un unchi şi, în orice caz, curând va apărea domnul dr Roediger, „logodnicul meu“, adăugă ea şi îl privi pe Fridolin pe frunte, nu în ochi.

Fridolin dădu doar din cap. În decursul unui an, îl întâlnise în casă de două-trei ori pe dr. Roediger. Tânărul foarte slab, palid, cu o barbă scurtă, blondă şi cu ochelari, docent în istorie la Universitatea din Viena, îi plăcuse, fără a-i trezi mai mult interes de-atât. Marianne ar arăta desigur mai bine, se gândi el, dacă ar fi iubita lui. Părul ei ar fi mai puţin mat, buzele mai roşii şi mai pline. Câţi ani o fi având? se întrebă apoi. Când am fost chemat pentru prima dată la consilierul aulic, acum trei sau patru ani, avea douăzeci şi trei. Pe atunci, mama ei trăia încă. Era mai veselă pe când îi trăia mama. Nu a luat la un moment dat, pentru scurt timp, lecţii de canto? Deci cu docentul ăsta vrea să se mărite. De ce oare? îndrăgostită sigur că nu este de el, şi nici mulţi bani nu pare să aibă. Ce fel de căsnicie va fi asta? Ei, o căsnicie ca mii de alte căsnicii. Ce mă priveşte pe mine? Este foarte posibil să nu o mai revăd niciodată, căci de acum încolo nu mai am ce căuta în această casă. Ah, câţi oameni n-am mai revăzut niciodată, oameni care-mi erau mai apropiaţi decât îmi este ea.

În timp ce-i treceau aceste gânduri prin cap, Marianne începuse să vorbească despre răposat — cu o anumită insistenţă, de parcă ar fi devenit deodată, prin simplul fapt al morţii lui, un om remarcabil. Chiar nu avusese decât cincizeci şi patru de ani? Fireşte, numeroasele griji şi decepţii, soţia mereu suferindă şi fiul îi produseseră atâtea necazuri! Cum, ea avea un frate? Sigur că da. Doar îi povestise deja o dată domnului doctor. Fratele ei trăia acum undeva în străinătate, aici în biroul Mariannei era un tablou pe care îl pictase el la vârsta de cincisprezece ani. Reprezenta un ofiţer care alerga în josul unui deal. Tatăl se făcuse mereu că nici nu vede tabloul. Dar era o

pictură bună. Fratele ar fi putut să ajungă departe cu pictatul în condiţii mai favorabile.

Cum s-a animat vorbind, gândi Fridolin, şi cum îi lucesc ochii! Febră? Tot ce se poate. A slăbit şi mai mult în ultima vreme. Pneumonie probabil.

Marianne vorbea încontinuu, dar lui i se părea că ea nici nu realiza exact cu cine vorbea; sau că vorbea cu sine însăşi. Sunt doisprezece ani de când a plecat fratele de-acasă, da, ea nu era decât un copil când a dispărut brusc. Cu patru sau cinci ani în urmă venise ultima veste de la el, dintr-un orăşel italienesc. Ciudat, dar îi uitase numele. Continuă aşa să debiteze un timp lucruri indiferente, fără legătură, aproape fără noimă, până ce tăcu dintr-odată, rămânând mută, cu capul în mâini. Fridolin era obosit şi plictisit, îşi dorea să apară cineva, rudele sau logodnicul. Tăcerea din cameră apăsa greu. Ca şi cum mortul ar fi tăcut şi el împreună cu ei. Şi nu fiindcă acum îi era imposibil să mai vorbească, ci în mod intenţionat şi bucurându-se răutăcios de necazul lor.

Aruncându-i mortului o privire piezişă, Fridolin spuse:

— În orice caz, aşa cum stau lucrurile acum, este bine, domnişoară Marianne, că nu mai trebuie să rămâneţi prea mult timp în această locuinţă — şi, întrucât ea ridică puţin capul, fără a se uita însă la Fridolin, el continuă: Logodnicul dumneavoastră va căpăta desigur curând o catedră; la Facultatea de Filosofie situaţia este doar mai bună în această privinţă decât la noi.

Se gândi că în urmă cu câţiva ani şi el aspirase la o carieră academică, dar că, având în vedere înclinaţia sa spre o existenţă mai confortabilă, se decisese în final pentru exercitarea practică a meseriei lui; şi deodată i se păru că, faţă de admirabilul dr. Roediger, el este în inferioritate.

— În toamnă ne vom muta, spuse Marianne fără să se mişte. A fost numit la Gottingen.

— A, spuse Fridolin şi vru să formuleze un fel de felicitări, dar i se păru cam nepotrivit în acest moment şi în aceste împrejurări. Aruncă o privire spre geamul închis şi, fără a cere în prealabil permisiunea, aşa ca în exercitarea unui drept medical, deschise ambele aripi ale ferestrei, lăsând să intre aerul care, devenit între timp mai călduţ şi mai primăvăratic, părea să aducă cu el o mireasmă uşoară din bătrânele păduri îndepărtate. Când se

întoarse din nou cu faţa spre cameră, văzu ochii Mariannei îndreptaţi spre el întrebător. Se apropie de ea şi remarcă:

— Să sperăm că aerul proaspăt vă va prinde bine. S-a făcut de-a dreptul cald, şi astă-noapte — era să zică: ne-am întors în furtună de zăpadă de la balul mascat spre casă, dar schimbă iute fraza şi o completă: Astă-noapte zăpada era încă de o jumătate de metru pe străzi.

Ea de-abia auzi ce-i spuse. Ochii i se umeziră, lacrimi mari începură să-i curgă pe obraji, şi iar îşi ascunse faţa în mâini. Fridolin îi puse fără să vrea mâna pe creştetul capului şi o mângâie pe frunte. Simţi cum corpul ei începe să tremure; plângea înfundat cu sughiţuri, de abia auzindu-se la început, apoi treptat mai tare, iar în final complet nestăpânită. Dintr-odată alunecă de pe fotoliu, la picioarele lui Fridolin, îi înlănţui genunchii cu braţele şi îşi apăsă chipul de ei. Apoi privi în sus spre el cu ochii larg deschişi, îndureraţi şi sălbatici, şi murmură fierbinte:

— Nu vreau să plec de aici. Chiar dacă nu mai veniţi niciodată, dacă nu vă voi mai vedea vreodată; vreau să trăiesc în preajma dumneavoastră.

El era mai degrabă mişcat decât surprins; căci ştiuse dintotdeauna că era îndrăgostită de el sau că-şi imagina că este.

— Ridicaţi-vă, Marianne, spuse încet.

Se aplecă spre ea, o ridică blând şi se gândi: sigur că este şi ceva isterie aici. Aruncă o privire laterală spre tatăl mort. Oare nu aude tot? se gândi. Şi dacă este doar o moarte aparentă? Şi dacă oamenii sunt în aceste prime ore după deces doar într-o letargie...? O ţinea pe Marianne în braţe, dar totodată puţin îndepărtat de el, şi îi aplică aproape involuntar un sărut pe frunte, ceea ce chiar lui i se păru niţel ridicol. Îşi aminti în treacăt de un roman pe care îl citise cu ani în urmă şi în care se întâmpla ca un bărbat foarte tânăr, băiat încă, să fie sedus, de fapt violat la patul de moarte al mamei lui de către prietena acesteia. În aceeaşi clipă, nu ştia de ce, trebui să se gândească la soţia lui. Simţi amar împotriva ei şi o mânie înăbuşită faţă de domnul din Danemarca cu servieta galbenă pe treapta hotelului. O trase mai tare pe Marianne spre el, numai că nu simţi nici urmă de excitare; priveliştea părului uscat, fără pic de luciu şi mirosul dulceag şi fad al rochiei ei neaerisite îi produseră mai degrabă o uşoară repulsie. Acum clopoţelul sună afară, şi el se

simţi ca eliberat, îi sărută rapid Mariannei mâna, cu recunoştinţă parcă, şi se duse să deschidă. Era dr. Roediger, într-o pelerină de-un gri închis, cu şoşoni, o umbrelă în mână şi o expresie gravă a feţei adecvată împrejurărilor. Cei doi domni se salutară din cap mai intim decât ar fi corespuns relaţiei reale dintre ei. După aceea intrară amândoi în cameră, Roediger exprimându-şi compasiunea după ce aruncase mai întâi o privire tulburată mortului; Fridolin se duse în camera alăturată, pentru a redacta anunţul mortuar medical, îndreptă flacăra de gaz mai sus peste masa de scris, şi privirea sa căzu pe portretul ofiţerului în uniformă albă care alerga în josul dealului cu sabia ridicată, în calea unui duşman nevăzut. Era pus într-o veche ramă îngustă aurie şi nu arăta cu nimic mai bine decât o modestă oleografie.

Cu certificatul de deces completat, Fridolin păşi din nou în camera vecină, unde logodnicii şedeau la patul tatălui, ţinându-şi mâinile împreunate.

Iarăşi se auzi clopoţelul de la uşă. Dr. Roediger se ridică şi se duse să deschidă. În acest timp, Marianne spuse, aproape imperceptibil, privind spre podea: „Te iubesc . Fridolin replică doar pronunţând numele Mariannei nu fără o nuanţă de tandreţe. Roediger se întoarse cu o pereche mai în vârstă. Erau unchiul şi mătuşa Mariannei; au fost schimbate câteva cuvinte, corespunzător situaţiei, cu tulburarea pe care obişnuieşte să o răspândească în jurul ei prezenţa unui om de curând decedat. Mica odaie arătă deodată ca suprapopulată de oaspeţi îndoliaţi, aşa că Fridolin se simţi în plus, îşi luă rămas-bun şi fu condus la uşă de Roediger, care se simţi îndatorat să spună câteva cuvinte de mulţumire şi îşi exprimă speranţa unei apropiate reîntâlniri.

3

Ajuns în faţa porţii, Fridolin privi spre fereastra pe care chiar el o deschisese mai devreme; aripile ei tremurau uşor în bătaia vântului ce anunţa primăvara. Oamenii rămaşi acolo sus, cei vii ca şi cel mort, i se păreau în aceeaşi măsură fantomatic de ireali. El însuşi se simţea ca scăpat; nu atât dintr-un incident, cât mai degrabă dintr-o vrajă melancolică ce nu avea să capete

putere asupra lui. Ca singură consecinţă nutri o lipsă ciudată de chef de a se duce acasă. Zăpada se topise pe străzi, pe stânga şi pe dreapta erau adunate grămezi mici de un alb murdar, flăcările de gaz pâlpâiau în felinare, de la o biserică apropiată bătură orele unsprezece. Fridolin decise să mai petreacă înainte de culcare o jumătate de oră într-un colţ liniştit de cafenea din apropierea locuinţei sale şi o luă pe drumul ce ducea prin parcul Primăriei. Pe bănci întunecate şedea pe ici, pe colo o pereche înlănţuită, ca şi cum chiar ar fi venit deja primăvara şi aerul cald înşelător nu ar fi fost încărcat de pericole. Întins cât era de lung pe o bancă, cu pălăria trasă pe frunte, zăcea un om destul de zdrenţăros. Dacă l-aş trezi, se gândi Fridolin, şi i-aş dărui bani pentru un adăpost de noapte? Ah, ce aş rezolva astfel, reflectă el mai departe, ar trebui să-i fac rost şi mâine de unul, altminteri nu ar avea nici un sens, şi până la urmă aş mai fi şi suspectat de relaţii condamnabile cu el. Şi acceleră pasul, ca pentru a scăpa cât mai repede posibil de orice fel de răspundere şi tentaţie. De ce tocmai ăla? se întrebă, când numai în Viena există deja mii de astfel de amărâţi. Dacă ar fi să ne ocupăm de toţi — de destinele tuturor necunoscuţilor! Îi veni în minte mortul pe care tocmai îl părăsise şi se gândi cu ceva fiori, ba chiar cu silă, că în trupul slab, întins sub plapuma din flanel maro, conform eternelor legi îşi începuseră deja treaba descompunerea şi putrefacţia. Şi se bucură că el mai trăia, că pentru el toate aceste lucruri hâde erau, conform tuturor probabilităţilor, încă departe; ba că se afla încă în plină tinereţe, că avea o femeie atrăgătoare şi şarmantă care îi aparţinea şi că mai putea avea şi altele, dacă îi venea cheful. Pentru asta ar fi fost desigur necesar mai mult timp liber decât îi stătea lui la dispoziţie; şi îi veni în minte că mâine la ora opt trebuia să fie în secţie, de la unsprezece la unu să viziteze pacienţi particulari, după-amiază de la trei la cinci să ţină consultaţii şi că pentru orele de seară îi mai erau rezervate câteva vizite la domiciliul bolnavilor. Ei, bine, să sperăm cel puţin că nu va fi luat din nou în mijlocul nopţii, aşa cum i se întâmplase astăzi.

Traversă piaţa Primăriei, care avea o strălucire mată ca un iaz cafeniu, şi se îndreptă spre districtul Josefstadt din apropierea casei. Percepu în zare un zgomot înăbuşit de paşi regulaţi şi văzu, încă destul de departe, tocmai luând-o pe după colţul unei străzi, o ceată mică de studenţi care, şase sau opt la număr, se

îndreptau în direcţia lui. Când tinerii ajunseră în lumina unui felinar, i se păru că recunoaşte în ei pe alemanii albaştri. Nu fusese niciodată membru într-o asociaţie, dar participase la câteva dueluri între studenţi. Legat de această amintire din epoca studenţiei lui îi veniră în minte dominourile roşii care-l ademeniseră noaptea trecută în lojă, după care la scurt timp îl părăsiseră brutal. Studenţii erau aproape de tot, vorbeau tare şi râdeau; oare nu cunoştea pe vreunul din spital? Însă din cauza iluminării nesigure nu era posibil să distingi ca lumea fizionomiile. Trebui să se ţină cât mai aproape de zid ca să nu se ciocnească de ei; iată c-au trecut; numai cel care venea ultimul, un tip lung cu paltonul deschis, având peste ochiul stâng un bandaj, păru să rămână intenţionat puţin în urmă şi îl înghionti cu cotul întins lateral. Nu putea fi o întâmplare. Ce l-a apucat pe tip, se întrebă Fridolin şi se opri fără să vrea; celălalt făcu la fel după doi paşi şi astfel se priviră timp de o clipă în ochi de la o distanţă potrivită. Fridolin se îndepărtă însă brusc şi porni mai departe. Auzi un râs scurt în spatele lui — era cât pe ce să se întoarcă încă o dată, pentru a-l pune la punct pe tânăr, dar simţi că-i bate ciudat inima, cum i se întâmplase o dată cu vreo doisprezece-paisprezece ani în urmă, când cineva ciocănise foarte tare la uşa lui, în timp ce se afla cu tipa aceea drăgălaşă căreia-i plăcea să trăncănească mereu despre un logodnic ce trăia departe şi probabil nici măcar nu exista; în realitate nu fusese decât poştaşul. — Şi exact aşa ca atunci îşi simţi şi acum inima bătând. Ce-i asta, se întrebă agasat şi observă că genunchii îi tremurau puţin. Laş...? E absurd, îşi răspunse singur. Să mă pun cu un student beat, eu, un bărbat de treizeci şi cinci de ani, medic practician, căsătorit, tată al unui copil — provocare la duel! Martori! Luptă! Şi la urma urmei din cauza unei înghiontiri atât de stupide să mă aleg cu o lovitură în braţ? Şi incapabil să-mi exercit meseria timp de câteva săptămâni? — Sau cu un ochi scos? — Sau chiar cu septicemie? — Şi în opt zile în situaţia domnului din strada Schreyvogel sub plapuma din flanel maro? Laş...? Se luptase în trei dueluri cu sabia, ba chiar fusese o dată gata şi de un duel cu pistolul! Nu la solicitarea lui se renunţase atunci la poveste în chip amiabil! Şi profesia lui! Pericole din toate părţile şi în orice moment — numai că tot uiţi că e aşa. Cât timp o fi de când copilul bolnav de difterie îi tuşise în faţă? Trei sau patru zile, nu mai mult de-atât. Ăsta era în orice

caz un lucru mai îngrijorător decât o mică răfuială cu săbiile. Şi chiar îi ieşise complet din minte. Ei bine, dacă se mai întâlnea cu tipul ăla, lucrurile se puteau regla atunci. Nu era nicidecum obligat la miezul nopţii, în drum de la un bolnav sau chiar spre un bolnav, căci s-ar fi putut întâmpla... nu, realmente nu era obligat să reacţioneze la un gest studenţesc prostesc. Dacă acum i-ar ieşi în cale, de exemplu, tânărul danez, cu care Albertine — ei nu, ce-i tot trecea prin minte? Da, nu era cu mult diferit dacă ar fi fost iubita ăluia. Era chiar mai rău. Da, ăla să-i fi ieşit acum în cale! O, ar fi un adevărat deliciu să stai undeva într-un luminiş de pădure faţă în faţă cu el şi să îndrepţi spre fruntea lui cu păr blond pieptănat lins ţeava unui pistol.

Se trezi dintr-odată, dincolo de ceea ce-şi propusese, într-o străduţă îngustă, pe care se perindau numai câteva târfuliţe amărâte căutând să agaţe un bărbat pentru o noapte. Fantomatic, se gândi. Şi studenţii cu glugi albastre îi deveniră deodată fantomatici în amintire, la fel şi Marianne, logodnicul ei, unchiul şi mătuşa, imaginându-şi-i acum pe toţi, mână în mână, înşiraţi în jurul patului mortuar al bătrânului consilier aulic; şi Albertine, care îi plutea prin faţa ochilor minţii ca şi cum ar fi fost profund adormită, ţinându-şi mâinile sub ceafa, chiar şi copilul lui, care zăcea acum ghemuit în patul său strâmt şi alb de alamă sau bona cu obrajii roşii şi semnul din naştere pe tâmpla stângă — toţi se depărtaseră complet înspre lumea fantomelor. Iar această senzaţie, deşi îl făcea să se înfioare puţin, avea totodată ceva liniştitor, care părea să-l elibereze de orice responsabilitate, ba chiar să-l desprindă din orice legătură omenească.

Una dintre fetele care se agitau prin jur îl chemă să meargă cu ea. Era o făptură delicată, încă foarte tânără, deosebit de palidă şi cu buze rujate. Ar putea să se sfârşească tot prin moarte, gândi el, numai că nu atât de repede! Tot laşitate? În fond, da. Îi auzi paşii, apoi şi vocea îndărătul lui.

— Nu vrei să vii, doctore?

Se răsuci involuntar.

— De unde mă cunoşti? întrebă.

— Pe mata’ nu te cunosc, spuse ea, da’ pe-aici prin cartier toţi sunt doctori.

Din timpul liceului nu mai avusese nimic de-a face cu o femeie de această speţă. Se întorcea deodată în anii săi de

adolescenţă, de-l excita această fiinţă? Îşi aminti de o cunoştinţă pasageră, un tânăr elegant, despre care se spunea că avea un noroc fabulos la femei, cu care, student fiind, şezuse după un bal într-un local de noapte şi care, înainte de a se îndepărta cu o vizitatoare profesionistă, replicase la privirea oarecum mirată a lui Fridolin cu cuvintele: „Este totuşi cel mai comod... şi nici nu sunt cele mai rele.''

— Cum te cheamă? întrebă Fridolin.

— Păi da' cum să mă cheme oare? Miţi, normal.

Şi deja răsucise cheia în uşa casei, păşi în antreu şi aşteptă ca Fridolin s-o urmeze.

— Hai, repede! spuse, văzându-l că ezită.

Apoi el ajunse lângă ea, uşa se închise în urma lui, ea încuie, aprinse o lumânărică de ceară şi îi lumină drumul. Am înnebunit? se întrebă Fridolin. Bineînţeles că n-o s-o ating.

În odaia ei ardea o lampă cu ulei. Ea răsuci fitilul ceva mai mult, era o cameră foarte confortabilă, ordonată şi, în orice caz, mirosea mult mai plăcut decât, să zicem, în casa Mariannei. Fireşte — aici doar nu zăcuse timp de luni de zile un om bătrân. Fata zâmbi, se apropie uşor de Fridolin care o dădu blând la o parte. Atunci ea îi indică un balansoar, în care el se lăsă cu plăcere.

— Eşti bine-nţeles foarte obosit, fu de părere ea.

El dădu din cap că da. Iar ea, în timp ce se dezbrăca fără grabă:

— Păi da, ca un om care toată ziua a muncit. Ceea ce face treaba mai uşoară pentru alde d-astea ca noi.

El observă că buzele ei nu erau de fapt rujate, ci colorate de un roşu natural, şi îi făcu un compliment în acest sens.

— Da' de ce să mă fardez? întrebă ea. Ce crezi, câţi ani să am?

— Douăzeci? încercă Fridolin să ghicească.

— Şap'şpe, spuse fata, se aşează în poala lui şi îşi încolăci ca un copil braţul în jurul gâtului său.

Cine oare să ghicească pe lumea asta, se gândi el, că mă aflu tocmai acum în această încăpere? Oare aş fi socotit-o chiar eu posibil acum o oră, acum zece minute? Şi — de ce? De ce? Fata îi căută buzele cu ale ei, el se dădu pe spate, ea îl privi cu ochi mari, puţin trişti, apoi se lăsă să alunece din poala lui. Lui

Fridolin mai că îi păru rău, căci în înlănţuirea ei fusese multă tandreţe mângâietoare.

Fata luă un halat roşu care zăcea pe marginea patului desfăcut, se băgă în el şi îşi strânse braţele pe piept, aşa încât tot corpul îi era învelit.

— Ţi-e bine-aşa? întrebă fără ironie, mai curând timid, ca şi cum şi-ar da osteneală să-l înţeleagă.

Fridolin nici nu ştia ce să răspundă.

— Ai ghicit corect, spuse el apoi, chiar sunt obosit şi mi se pare foarte plăcut să şed aici în balansoar şi să stau pur şi simplu să te ascult. Ai o voce atât de plăcuta, blândă. Hai, vorbeşte, povesteşte-mi ceva.

Ea şedea pe pat şi clătina din cap.

— Ţi-e teamă, asta e, spuse uşor. Şi apoi ca pentru ea, de abia auzit: Păcat!

Acest ultim cuvânt îi trimise lui Fridolin un val fierbinte prin sânge. Se apropie de ea, vru s-o cuprindă în braţe, îi spuse că îi inspira deplină încredere, rostind astfel chiar adevărul. O trase la el, stărui, aşa cum faci cu o fată, cu o femeie iubită. Ea i se împotrivi, el se ruşină şi îi dădu în sfârşit drumul.

Fata spuse:

— Doar nu poţi şti, odată ş-odată tot tre’ să vină. Ai foarte multă dreptate dacă ţi-e teamă. Şi dacă se-ntâmplă ceva m-ai blestema.

Respinse cu atâta hotărâre bancnotele pe care i le oferi, încât Fridolin nu putu să insiste mai mult. Fata îşi puse un şal îngust de lână albastră, aprinse o lumânare, îi lumină drumul, îl însoţi până jos şi descuie poarta.

— Rămân azi acasă, spuse.

El îi luă mâna şi i-o sărută involuntar. Îl privi uimită, aproape speriată, apoi râse jenată şi mulţumită:

— Ca la o don’şoară adevărată, zise.

Poarta se închise în urma lui şi Fridolin înregistră în minte cu o privire rapidă numărul casei, pentru a putea să-i trimită sărmanei fiinţe mâine nişte vin şi dulciuri.

4

Între timp se făcuse mai cald. Vântul călduţ aduse în uliţă un iz de poieni umede şi de îndepărtată primăvară montană. Şi acum încotro? se întrebă Fridolin, ca şi cum nu ar fi fost de la sine înţeles să se ducă în sfârşit acasă şi să se culce. Dar nu se putea hotărî să facă asta. De când cu întâlnirea neplăcută cu alemanii se simţea un apatrid, un izgonit... Sau de când cu confesiunea Mariannei? — Nu, încă dinainte — de când cu discuţia de astă-seară cu Albertine, se distanţa tot mai mult de perimetrul obişnuit al existenţei sale înspre o altă lume, străină, îndepărtată.

Străbătu în lung şi-n lat străzile noptatice, lăsă vânticelul cald să-i sufle uşor pe frunte şi în sfârşit, cu pas hotărât, ca şi cum ar fi ajuns acum la îndelung căutatul său ţel, intră într-o cafenea de rang inferior, care era confortabilă în vechi stil vienez, nu în mod special spaţioasă, luminată potrivit şi doar puţin frecventată la această oră târzie.

Într-un colţ, trei domni jucau cărţi; un chelner care-i chibiţase până atunci îl ajută pe Fridolin să-şi scoată blana, îi luă comanda şi îi puse reviste ilustrate şi ziare de seară pe masă. Fridolin se simţi în siguranţă şi începu să răsfoiască în treacăt jurnalele. Privirea îi rămânea fixată pe câte un rând, ici, colo. Într-un anumit oraş din Boemia fuseseră smulse indicatoare stradale in limba germană. În Constantinopole se ţinea o conferinţă pe tema construirii unei căi ferate în Asia Mică, la care participa şi Lordul Cranford. Firma Benies & Weingruber devenise insolvabilă. Prostituata Anna Tiger se răzbunase pe prietena ei Hermine Drobizky, atacând-o din gelozie cu vitriol. În seara aceasta se organiza în Sophiensäle un ospăţ cu heringi. O fată tânără, Marie B., domiciliată în Schönbrunner Hauptstraße 28, se otrăvise cu sublimat. — Toate aceste fapte, cele indiferente ca şi cele triste, exercitau, în cotidianul lor sec, un efect întru câtva liniştitor asupra lui Fridolin, dezmeticindu-l oarecum. Îi părea rău de fata cea tânără, Marie B.; sublimat, ce prostie. În aceeaşi secundă, în care el şade comod în cafenea, Albertine doarme calmă cu braţele sub ceafă, iar consilierul aulic a depăşit deja orice suferinţă pământească, Marie B., din Schonbrunner Hauptstraße 28, se zvârcoleşte în chinuri absurde.

Privi pe deasupra ziarului. Văzu atunci îndreptaţi spre el doi ochi de la o masă de vizavi. Era posibil? Nachtigall* ...?

**Nachtigall este şi nume propriu, dar înseamnă şi privighetoare. (N. t.)*

Acesta îl recunoscuse deja, ridică, plăcut surprins, ambele braţe şi se apropiară de Fridolin — era un bărbat încă tânăr, masiv, lat în umeri, aproape greoi, cu părul lung, uşor ondulat, blond şi deja uşor grizonant, cu o mustaţă blondă „pe oală“ în stil polonez. Purta o pelerină de culoare gri, pe care o ţinea deschisă, pe dedesubt un frac cam soios, o cămaşă şifonată cu trei nasturi cu briliante false, un guler mototolit şi o cravată albă de mătase care-i flutura. Pleoapele lui erau înroşite ca după multe nopţi nedormite, însă ochii albaştri îi străluceau veseli.

— Eşti la Viena, Nachtigall? exclamă Fridolin.

— Nu ştii, spuse Nachtigall cu un accent moale polonez şi uşoare intonaţii evreieşti. Cum de nu ştii? Sunt atât de renumit.

Râse tare şi binevoitor şi se aşeză vizavi de Fridolin.

— Cum? întrebă Fridolin. Poate ai devenit în ascuns profesor de chirurgie?

Nachtigall râse şi mai cu poftă.

— Nu m-ai auzit acum? Acolo sus?

— Să te fi auzit? — A, da!

Şi abia acum realiză Fridolin că auzise în timp ce intra, ba chiar mai devreme, pe când se apropia de cafenea, răzbătând sunete de pian din fundul vreunei pivniţe.

— Deci tu erai? exclamă.

— Care altul? râse Nachtigall.

Fridolin dădu din cap. Sigur că da: acel tuşeu de o energie specială, acele armonii ale mâinii stângi ciudate, niţel arbitrare, dar sunând atât de plăcut... De la început i se păruseră cunoscute.

— Deci te-ai decis complet în această direcţie? îl întrebă.

Îşi amintea că Nachtigall renunţase definitiv la studiul medicinei încă de la al doilea examen preliminar la zoologie, chiar reuşit, deşi dat cu o întârziere de şapte ani. Însă mult timp se mai perindase prin spitale de disecţii, laboratoare şi săli de curs, unde, cu capul blond de artist, gulerul său veşnic mototolit, cravata fluturândă care odinioară fusese albă, întruchipase nu numai în faţa colegilor, ci şi a unora dintre profesori o figură realmente îndrăgită, frapantă, populară în sens plăcut. Fiu al unui cârciumar evreu dintr-un orăşel de provincie polonez, venise la vremea respectivă din locul său

natal la Viena, spre a studia medicina. Sprijinul minor al părinţilor fusese încă de la început neglijabil şi în curând total sistat, ceea ce nu-l împiedicase să apară în continuare în Riedhof la o masă a mediciniştilor la care obişnuia să se aşeze şi Fridolin. Achitarea consumaţiei lui fusese preluată de la un moment încolo de un coleg mai înstărit, de fiecare dată altul. Şi îmbrăcăminte primea uneori în dar, ceea ce de asemenea accepta cu plăcere şi fără falsă mândrie. În orăşelul său natal deprinsese de la un pianist local elementele de bază ale cântatului la pian, iar la Viena frecventa ca *studiosus medicinae* în acelaşi timp Conservatorul, unde parese ca era considerat un talent pianistic foarte promiţător. Dar nici aici nu a fost destul de serios şi de conştiincios pentru a se perfecţiona cu adevărat; curând se mulţumi întru totul cu succesele sale muzicale din cercul cunoştinţelor, ca şi cu plăcerea pe care le-o producea cântând la pian. Un timp a funcţionat ca pianist într-o şcoală de dans din suburbie. Colegii de facultate şi comesenii au încercat să-l introducă în case mai bune in această calitate a lui, numai că el cânta cu aceste ocazii doar ce-i plăcea şi atâta timp cât îi plăcea, se deda cu tinerele doamne la discuţii care nu erau întotdeauna tocmai nevinovate şi bea mai mult decât putea să suporte. O dată cântase în casa unui director de bancă muzică de dans. După ce le pusese încă înainte de miezul nopţii prin remarci răutăcios-galante în situaţii jenante pe fetele care treceau prin faţa lui dansând şi le scandalizase partenerii, îi veni ideea să interpreteze la pian un cancan desfrânat şi cântă, acompaniindu-se cu vocea sa puternică de bas, un cuplet deochiat. Directorul de bancă îl puse violent la punct. Nachtigall, plin de o voioşie ferice, se ridică şi îl îmbrăţişă pe director. Deşi evreu şi el, acesta, revoltat, îi trânti pianistului în faţă o vorbă de ocară de prin acele locuri, la care Nachtigall replică neîntârziat cu o palmă zdravănă — iar astfel, cariera sa în casele mai bune din oraş păru definitiv încheiată. În cercuri mai intime ştia să se comporte în general mai cu perdea, chiar dacă în astfel de ocazii te vedeai uneori nevoit să-l îndepărtezi din local cu forţa la ore înaintate. Dar în dimineaţa următoare atare incidente erau iertate şi uitate de toţi participanţii. Într-o bună zi — toţi colegii săi îşi încheiaseră deja de mult studiile — dispăru brusc din oraş. Timp de câteva luni mai veniră cărţi poştale cu salutări din partea lui din diferite oraşe ruseşti şi poloneze; iar odată, fără

vreo altă explicaţie, lui Fridolin, pe care Nachtigall îl avusese întotdeauna în mod special la suflet, i se aminti de existenţa lui Nachtigall nu doar printr-un salut, ci prin solicitarea unei sume moderate de bani. Fridolin expedie suma neîntârziat, fără a primi vreodată un cuvânt de mulţumire sau vreun alt semn de viaţă din partea lui Nachtigall.

În acest moment însă, la ora unu fără un sfert noaptea, după opt ani, Nachtigall insistă să regleze pe loc această omisiune şi extrase într-un număr corespunzând cu exactitate bancnote dintr-un portofel destul de jerpelit, care era de altfel umplut binişor, aşa încât Fridolin acceptă cu conştiinţa împăcată restituirea banilor.

— Deci îţi merge bine, observă zâmbind, ca pentru propria sa liniştire.

— Nu pot să mă plâng, replică Nachtigall. Şi punându-şi mâna pe braţul lui Fridolin: Dar acum, zi, cum de-ai ajuns tu în toiul nopţii aici?

Fridolin îşi explică prezenţa la o oră atât de târzie prin necesitatea stringentă de a mai bea o cafea după o vizită nocturnă la un bolnav; trecu însă sub tăcere, fără a şti bine de ce, faptul că nu-şi mai găsise pacientul în viaţă. Apoi se pronunţă la un mod cât se poate de general în legătură cu activitatea sa medicală la policlinică şi în cabinetul său particular şi menţionă că era căsătorit, fericit în căsnicie şi tată al unei fetiţe de şase ani.

Veni rândul lui Nachtigall să povestească. Se perindase, după cum bănuise şi Fridolin, în toţi aceşti ani ca pianist prin toate oraşele şi orăşelele poloneze, româneşti, sârbeşti şi bulgăreşti posibile, la Liov* trăia femeia lui cu patru copii; şi râse cu veselie, ca şi cum ar fi deosebit de amuzant să ai patru copii, toţi la Liov şi toţi de la exact aceeaşi femeie. Începând cu toamna trecută se stabilise din nou la Viena. Teatrul de varietăţi care îl angajase dăduse rapid faliment, acum cânta în cele mai diverse localuri, cum se nimerea, uneori chiar în două sau trei în aceeaşi noapte, ca de exemplu aici, în pivniţă — nu era un local foarte distins, după cum putea remarca şi el, de fapt un fel de popicărie, iar în ceea ce privea publicul...

** Lemberg în text. (N. t.)*

— Dar când trebuie să ai grijă de patru copii şi de o femeie în Liov, şi râse din nou însă nu chiar la fel de vesel ca mai înainte.

Am uneori de lucru şi în particular, adăugă iute. Şi, sesizând un zâmbet de amintire pe chipul lui Fridolin: Nu la directori de bancă etc., etc., nu, în toate cercurile posibile, şi mai mari, publice sau secrete.

— Secrete?

Nachtigall privi înaintea sa sumbru şi şmechereşte.

— De îndată voi fi iarăşi luat.

— Cum, mai cânţi azi?

— Da, căci acolo începe abia la două.

— Asta-i ceva deosebit de rafinat, spuse Fridolin.

— Da şi nu, râse Nachtigall, dar deveni imediat din nou serios.

— Da şi nu...? repetă Fridolin curios.

Nachtigall se aplecă peste masă spre el.

— Cânt astăzi într-o casă particulară, dar nu ştiu a cui este.

— Deci cânţi astăzi pentru prima dată acolo? întrebă Fridolin cu interes crescut.

— Nu, pentru a treia oară. Numai că va fi probabil din nou o altă casă.

— Nu înţeleg.

— Nici eu, râse Nachtigall. Mai bine nu pui întrebări.

— Hm, făcu Fridolin.

— O, te înşeli. Nu-i ce crezi tu. Am văzut deja multe, nici nu-ţi vine să crezi, în astfel de oraşe mici — mai cu seamă în România — trăieşti multe. Dar aici... Dădu puţin la o parte perdeaua galbenă de la fereastră, privi afară în stradă şi spuse ca pentru el: Nu a ajuns încă — apoi către Fridolin, explicându-i: Mă refer la trăsură. Întotdeauna vine să mă ia o trăsură, şi întotdeauna e alta.

— Mă faci curios, Nachtigall, spuse Fridolin rece.

— Ascultă-mă, spuse Nachtigall, după puţină ezitare. Dacă aş îngădui ceva cuiva pe lume... dar, cum se face... Şi apoi deodată: Ai curaj?

— Ciudată întrebare, spuse Fridolin pe tonul unui membru jignit al unei asociaţii studenţeşti.

— Nu la asta mă refer.

— La ce te referi de fapt? Pentru ce este nevoie de un curaj atât de deosebit la o astfel de ocazie? Ce i se poate întâmpla oare cuiva?

Şi râse scurt şi dispreţuitor.

— Mie nu mi se poate întâmpla nimic, cel mult să fie astăzi pentru ultima oară... dar poate că şi este aşa.

Tăcu şi privi din nou afară prin deschizătura perdelei.

— Ei bine?

— Ce vrei să zici? întrebă Nachtigall ca din vis.

— Povesteşte mai departe. Dacă tot ai început... Organizaţie secretă? Societate închisă? Oaspeţi cu invitaţii speciale?

— Nu ştiu. Ultima dată au fost treizeci de oameni, prima dată doar şaisprezece.

— Un bal?

— Sigur că un bal.

Părea să regrete acum că deschisese gura.

— Şi tu cânţi în acest timp?

— Cum în acest timp? Nu ştiu în ce timp. Chiar că nu ştiu. Eu cânt, cânt... cu ochii legaţi.

— Nachtigall, Nachtigall, ce cântec îmi cânţi tu aici?

Nachtigall oftă uşor.

— Dar din păcate nu complet legaţi. Nu aşa, încât să nu văd absolut nimic. Căci văd în oglindă prin pânza de mătase neagră de pe ochii mei...

Şi tăcu din nou.

— Pe scurt, spuse Fridolin nerăbdător şi dispreţuitor, dar simţindu-se deosebit de excitat, muieri goale.

— Nu zi muieri, Fridolin, replică Nachtigall ca ofensat. Astfel de femei nu ai văzut niciodată.

Fridolin îşi drese uşor glasul.

— Şi cât de scumpă este intrarea? întrebă ca în treacăt.

— Te referi la bilete etc., etc.? A, să nu-ţi treacă prin cap.

— Deci cum se poate intra? întrebă Fridolin strângând din buze şi bătând tactul cu degetele pe placa mesei.

— Trebuie să ştii parola, şi de fiecare dată este alta.

— Şi cea de azi?

— Încă n-o ştiu. O aflu abia de la vizitiu.

— Ia-mă cu tine, Nachtigall.

— Imposibil, prea periculos.

— Cu un minut în urmă chiar tu intenţionai... să-mi „îngădui". O fi posibil într-un fel.

Nachtigall îl măsură din priviri.

— Aşa cum eşti nu ai putea în nici un caz, căci toţi sunt mascaţi, şi bărbaţii şi femeile. Ai o mască la tine etc., etc.? Imposibil. Poate data viitoare. O să mă gândesc la ceva.

Ascultă atent şi privi din nou prin deschizătura perdelei în stradă, apoi răsuflă uşurat.

— A venit trăsura. Adieu.

Fridolin îl prinse de braţ.

— Aşa nu scapi tu de mine. O să mă iei cu tine.

— Dar, colega...

— Lasă tot restul în seama mea. Ştiu deja că este „periculos"... poate că tocmai asta mă atrage.

— Dar ţi-am mai spus... fără costum şi mască...

— Există centre unde se pot închiria.

— La ora unu noaptea...!

— Ascultă, Nachtigall. La colţul străzii Wickenburg există un asemenea loc. Trec de câteva ori pe zi pe lângă firmă. Şi iute, cu o agitaţie crescândă: Mai rămâi aici un sfert de oră, Nachtigall, ca să-mi încerc între timp norocul acolo. Proprietarul centrului de închirieri locuieşte probabil în aceeaşi casă. Dacă nu... atunci renunţ, şi gata. Să decidă destinul. În aceeaşi clădire se află o cafenea, Cafe Vindobona se cheamă, cred. Îi spui birjarului că ai uitat ceva la cafenea, intri, eu te aştept lângă uşă, îmi zici rapid parola şi te sui înapoi în trăsura ta; eu, dacă reuşesc să fac rost de costum, iau repede alta, merg după tine... restul se rezolvă. Riscul tău, Nachtigall, pe cuvântul meu de onoare, îl suport eu în acest caz.

Nachtigall încercase de câteva ori să-l întrerupă pe Fridolin, dar zadarnic. Fridolin aruncă nota de plată pe masă cu un bacşiş prea gras, aşa cum i se părea că se potriveşte în stilul acestei nopţi, şi ieşi. Afară se afla o trăsură închisă, pe capră şedea nemişcat un vizitiu, complet în negru, cu joben înalt; ca un dric, se gândi Fridolin. După câteva minute de mers grăbit ajunse la casa de pe colţ, se interesă la portar dacă Gibiser, care împrumuta costume şi măşti, locuia acolo în clădire, sperând în tăcere că nu va fi aşa. Dar Gibiser locuia într-adevăr acolo, la etajul de sub centrul de închirieri; portarul nici măcar nu păru deosebit de mirat de vizita târzie, ci, foarte binevoitor datorită bacşişului frumuşel al lui Fridolin, observă că în vreme de Fasching* nu veneau rar nici la astfel de ore ale nopţii oameni pentru a închiria costume. Îi lumină de jos drumul cu lumânarea

până ce Fridolin ajunse la etajul întâi şi sună. Ca şi cum ar fi aşteptat la uşă, deschise chiar domnul Gibiser. Era slab, fără barbă, chel, purta un halat înflorat demodat şi o bonetă turcească cu un ciucure, aşa că arăta ca un bătrân ridicol dintr-o piesă de teatru. Fridolin îşi exprimă dorinţa şi menţionă că preţul nu conta, la care domnul Gibiser remarcă aproape dispreţuitor:

— Cer ce mi se cuvine, nu mai mult.

**Faschitig = carnaval în Germania, Austria, Elveţia. Se încheie de Miercurea Cenuşii, când începe postul Paştelui. (N. t.)*

Îl conduse pe Fridolin pe o scară în spirală sus în magazie. Mirosea a mătase, catifea, parfumuri, praf şi flori uscate; prin întunericul ce domnea de jur-împrejur sclipea o lumină argintie şi roşiatică; şi deodată străluciră o mulţime de lămpi micuţe printre dulapurile deschise ale unui coridor îngust şi lung, ce se pierdea în fund în beznă. La dreapta şi la stânga atârnau costume de tot felul; pe una dintre părţi cavaleri, scutieri, ţărani, vânători, savanţi, orientali, bufoni; pe cealaltă dame de onoare, curtezane, ţărănci, cameriste, regine ale nopţii. Pe deasupra costumelor se puteau vedea acoperămintele corespunzătoare ale capului, şi Fridolin simţi de parcă ar fi păşit pe o alee cu spânzuraţi, care ar fi fost gata să se invite reciproc la dans. Domnul Gibiser mergea în urma lui.

— Aveţi vreo dorinţă anume? Louis Quatorze? Directoire? Vechi german?

— Îmi trebuie o rasă neagră de călugăr şi o mască neagră, atâta tot.

În acest moment, de la capătul coridorului răsună ca un clinchet de pahare. Fridolin îl privi speriat drept în faţă pe domnul Gibiser, ca şi cum acesta ar fi fost dator să-i dea pe loc o explicaţie. Dar chiar domnul Gibiser rămase încremenit, pipăi până găsi un întrerupător ascuns prin preajmă, şi o lumină orbitoare scăldă pe dată culoarul până în fund, unde se putea vedea o măsuţă întinsă, cu farfurii, pahare şi sticle pe ea. De pe două scaune din dreapta şi din stânga se sculă câte un magistrat în robă roşie, în timp ce o făptură delicată şi luminoasă se făcu dispărută cât ai clipi. Gibiser se năpusti cu paşi iuţi şi lungi asupra lor, se aplecă pe deasupra mesei şi apucă o perucă albă cu mâna, în vreme ce pe sub masă se târa o fată graţioasă, foarte tânără, aproape un copil, în costum de

Pierrette cu ciorapi albi de mătase, care se ridică apoi şi veni alergând spre Fridolin. Silit de situaţie, acesta o prinse în braţe. Gibiser lăsase peruca albă să cadă pe masă şi îi ţinea acum strâns pe cei doi magistraţi, pe unul la dreapta, pe celălalt la stânga, de faldurile robelor. Îi strigă totodată lui Fridolin:

— Domnul meu, ţineţi-mi bine fata.

Fata se băgă mai strâns în Fridolin, ca şi cum acesta ar fi trebuit să o apere. Chipul ei mic şi slab era pudrat cu alb, acoperit cu nişte plasturi de înfrumuseţare, de la pieptul ei se ridica un miros de trandafiri şi pudră; ochii îi zâmbeau a ştrengării şi pofte.

— Domnii mei, exclamă Gibiser, veţi rămâne aici până ce vă voi fi predat poliţiei.

— Ce vă trece prin minte? strigară ambii domni. Şi ca-ntr-un glas: Am dat curs unei invitaţii a domnişoarei.

Gibiser le dădu drumul şi Fridolin îl auzi spunându-le:

— Despre asta veţi mai avea de dat socoteală. Sau nu aţi văzut imediat că aveaţi de-a face cu o nebună? Şi, întorcându-se spre Fridolin: Iertaţi incidentul, domnul meu.

— O, nu face nimic, spuse Fridolin.

Ar fi preferat să mai fi putut rămâne acolo sau să o fi luat pe micuţă oriunde cu el, oricare ar fi fost consecinţele. Ea îl privi ademenitor şi copilăreşte, ca fermecată. Magistraţii de la capătul coridorului discutau între ei agitaţi. Gibiser îi adresă lui Fridolin întrebarea la obiect:

— Doriţi o rasă monahală, domnul meu, o pălărie de pelerin, o mască?

— Nu, spuse Pierrette cu ochi strălucitori, un palton de hermină trebuie să-i dai tu acestui domn şi o vestă din mătase roşie.

Nu te urneşti de lângă mine, spuse Gibiser şi arătă spre o rasă neagră, atârnată între un lăncier şi un senator veneţian. Asta corespunde măsurii dumneavoastră, iată şi pălăria potrivită, luaţi-le repede.

Se făcură din nou auziţi magistraţii.

— Ne veţi lăsa neîntârziat să plecăm, domnule Chibisier, pronunţară ei, spre surprinderea lui Fridolin, franţuzeşte numele lui Gibiser.

— Nici vorbă nu poate fi de aşa ceva, răspunse acesta ironic. Deocamdată veţi avea amabilitatea să aşteptaţi aici întoarcerea mea.

Între timp, Fridolin îşi puse rasa, legă într-un nod capetele şiretului alb care atârnau în jos, iar Gibiser, cocoţat pe o scară îngustă, îi întinse în jos pălăria de pelerin neagră, cu boruri late, pe care Fridolin şi-o puse pe cap; numai că toate acestea le făcea ca şi cum ar fi fost forţat să le facă, întrucât simţea tot mai tare un fel de obligaţie să rămână acolo şi să-i fie alături lui Pierrette în pericolul care o ameninţa. Masca pe care i-o dădea acum negustorul şi pe care o probă imediat avea un miros de parfum ciudat, oarecum respingător.

— Tu o să mergi înaintea mea, îi spuse Gibiser micuţei şi îi indică printr-un gest poruncitor scara.

Pierrette se întoarse, privi spre capătul coridorului şi salută cu mâna în semn de rămas-bun melancolic-voios. Fridolin îi urmări privirea; acolo nu se mai aflau magistraţii, ci doi tineri domni zvelţi, în frac şi cu cravată albă, doar că amândoi mai aveau încă măştile roşii pe faţă. Pierrette pluti în jos pe scara în spirală, Gibiser, urmând-o iar Fridolin venind îndărătul celor doi. În antreu, Gibiser deschise o uşă care dădea spre încăperile interioare şi îi spuse lui Pierrette:

— Te duci pe loc în pat, fiinţă depravată ce eşti, şi vorbim noi imediat ce termin de reglat treburile sus cu domnii.

Ea rămase în uşă, albă şi delicată, şi clătină trist din cap, privindu-l pe Fridolin. Acesta zări într-o oglindă mare de perete din dreapta lui un pelerin slab, care nu era nimeni altul decât el însuşi, şi se minună cât de natural părea totul.

Pierrette dispăruse, bătrânul Gibiser încuie uşa în urma ei. Deschise apoi uşa locuinţei şi se grăbi să-l expedieze pe Fridolin în casa scărilor.

— Scuzaţi, spuse Fridolin, dar vă datorez...

— Lăsaţi, domnul meu, plata o veţi face la restituire. Am încredere în dumneavoastră.

Însă Fridolin nu se mişca din loc.

— Îmi juraţi că nu îi veţi face nimic sărmanei copile?

— Ce vă interesează asta, domnule?

V-am auzit numind-o pe micuţă mai devreme nebună... iar acum aţi numit-o o fiinţă depravată. O contradicţie izbitoare, nu o să puteţi nega.

Ei bine, domnule, replică Gibiser pe un ton ca la teatru, cel nebun nu este depravat în faţa lui Dumnezeu?

Fridolin se cutremură scârbit.

— Oricum, remarcă el apoi, o soluţie trebuie să existe. Sunt medic. Continuăm mâine discuţia pe această chestiune.

Gibiser râse înfundat pe un ton batjocoritor. În casa scărilor se făcu deodată lumină, uşa dintre Gibiser şi Fridolin se închise şi imediat fu tras şi zăvorul. Fridolin îşi scoase, în timp ce cobora treptele, pălăria, rasa, masca, îşi puse totul sub braţ, portarul deschise poarta, dricul era vizavi, cu vizitiul cel imobil pe capră. Nachtigall tocmai se pregătea să iasă din cafenea şi nu păru deosebit de plăcut surprins când constată că Fridolin venise punctual la locul stabilit.

— Deci chiar ţi-ai făcut rost de un costum?

— După cum vezi. Şi parola?

— Insişti deci?

— Neapărat.

— Atunci... parola este Danemarca.

— Eşti nebun, Nachtigall?

— De ce nebun?

— Nimic, nimic. Am fost întâmplător vara asta pe coasta daneză. Urcă-te deci... dar nu imediat, ca să am timp să iau de vizavi o trăsură.

Nachtigall dădu din cap, îşi aprinse pe îndelete o ţigară, în timp ce Fridolin traversă repede strada, luă o caleaşcă şi îi spuse pe un ton inofensiv, ca şi cum ar fi fost vorba de o glumă, vizitiului său să urmeze dricul care tocmai se punea în mişcare în faţa lor.

O luară pe strada Alser, apoi pe sub un viaduct spre periferie şi după aceea mai departe prin străduţe lăturalnice prost luminate şi pustii. Fridolin se gândi la posibilitatea ca cel ce conducea trăsura lui să poată pierde urma celei din faţă; dar ori de câte ori scotea prin geamul deschis capul afară în aerul neobişnuit de cald, vedea cealaltă trăsură la o distanţă potrivită de a lui, iar vizitiul stătea nemişcat pe capră, cu jobenul mare şi înalt pe cap. S-ar putea termina şi prost, îi trecu prin minte lui Fridolin. Tot mai simţea mirosul de trandafiri şi pudră care se înălţase spre el dintre sânii lui Pierrette. Pe lângă ce roman ciudat am trecut oare? se întrebă de unul singur. Nu ar fi trebuit să plec, poate nu aş fi avut voie să plec. Unde mă aflu acum?

Drumul urca lin pe lîngă nişte vile modeste. Lui Fridolin i se păru acum că realizează unde se găseşte; cu ani în urmă, plimbările îl duseseră uneori pe aici: trebuia să fie Galitzinberg pe care îl urcau acum. Spre stânga, în vale, vedea oraşul plutind în pâclă, sclipind din mii de luminiţe. Auzi huruit de roţi îndărăt şi privi prin geam în spatele lui. Două trăsuri mergeau în urma lui, ceea ce îl bucură, căci în felul acesta el nu mai putea fi suspect pentru vizitiul dricului.

Deodată, cu o puternică smucitură, trăsura o coti lateral, şi printre grilaje, ziduri, povârnişuri o luă în jos parcă îndreptându-se spre o prăpastie. Fridolin îşi dădu seama că era timpul să-şi pună masca. Îşi scoase blana, îşi petrecu rasa de călugăr, exact aşa cum obişnuia în fiecare dimineaţă să-şi pună halatul de pânză când ajungea la spital, în secţie; şi se gândi ca la ceva eliberator că în câteva ore deja, dacă totul mergea bine, va trece, ca în fiecare dimineaţă, printre paturile bolnavilor lui — un medic gata să-i ajute.

Trăsura se opri. Cum ar fi, se gândi Fridolin, dacă nici n-aş coborî... ci m-aş întoarce chiar acum? Dar unde? La micuţa Pierrette? Sau la târfuliţa din strada Buchfeld? Sau la Marianne, fiica răposatului? Sau acasă? Şi cu un uşor fior simţi că nicăieri nu-şi dorea mai puţin să ajungă decât acolo. Sau era din cauză că acest drum i se părea cel mai îndepărtat? Nu, nu mă pot întoarce, gândi în sinea lui. Tot înainte pe drumul meu, chiar de-ar însemna moartea mea. Râse singur în faţa măreţului cuvânt, deşi nu era chiar într-o dispoziţie dintre cele mai voioase.

Poarta unei grădini era larg deschisă. Dricul din faţa lui se cufundă tot mai adânc în jos în prăpastie sau în bezna care-i părea a fi un hău. Oricum, Nachtigall coborâse deja. Fridolin sări repede din trăsură, îi indică vizitiului să aştepte sus în cotitură întoarcerea lui, oricât de mult timp ar dura. Şi pentru a fi sigur de el, îl răsplăti în avans din belşug şi îi promise o sumă la fel de grasă pentru drumul de întoarcere. Trăsurile care îl urmaseră apărură şi ele. Din prima, Fridolin zări coborând o făptură feminină acoperită cu voal. Apoi păşi în grădină, îşi puse masca... o potecă îngustă, luminată dinspre casă ducea până la poartă... două uşi se deschiseră brusc şi Fridolin se trezi într-un vestibul strâmt şi alb. Percepu sunete de armoniu, doi valeţi în livrea neagră, cu feţele acoperite de măşti gri, stăteau în dreapta şi în stânga.

— Parola? i se şopti pe două voci.

Iar el replică:

— Danemarca.

Unul dintre valeţi îi luă blana în primire şi dispăru cu ea într-o cameră vecină, celălalt deschise o uşă şi Fridolin intră într-o sală înaltă, aproape complet întunecată, cu perdele din mătase neagră de jur-împrejur. Măşti, toate cu veşminte clericale, umblau de colo-colo, între şaisprezece şi douăzeci de persoane, călugări şi călugăriţe. Sunetele de armoniu, amplificându-se suav, o melodie bisericească italienească, păreau să se reverse din înălţimi, într-un colţ al sălii se afla un mic grup, trei călugăriţe şi doi călugări; se întoarseră în treacăt spre el şi apoi imediat, parcă intenţionat, i se întoarse iarăşi spatele. Fridolin observă că era singurul cu capul acoperit, îşi scoase pălăria de pelerin, mergând în sus şi în jos prin încăpere cât de inofensiv putea; un călugăr îi atinse braţul şi îl salută din cap; însă îndărătul măştii o privire i se înfipse timp de o secundă lui Fridolin adânc în ochi. Îl înconjura o mireasmă stranie, apăsătoare, ca de la nişte grădini mediteraneene. Iarăşi îl atinse un braţ. De astă dată era al unei călugăriţe. Ca şi celelalte, avea şi ea în jurul frunţii, capului şi cefei un văl negru, iar de sub dantela neagră de mătase a măştii strălucea o gură roşie ca sângele. Unde mă aflu? se gândi Fridolin. Printre alienaţi mintal? Printre conjuraţi? Am picat în mijlocul adunării vreunei secte religioase? O fi fost însărcinat sau plătit Nachtigall să aducă cu el un neiniţiat, care să fie batjocura tuturor? Căci pentru o glumă de carnaval totul i se părea prea serios, prea monoton, prea neliniştitor. Sunetelor de armoniu li se alăturase o voce feminină, o veche arie religioasă italienească răsună prin încăpere. Toţi stăteau nemişcaţi, părând să asculte cu atenţie, şi Fridolin se lăsă prins timp de o clipă de melodia ce se intensifica minunat. Deodată, un glas feminin şopti în spatele lui:

— Nu vă întoarceţi spre mine. Mai este încă timp să plecaţi. Nu aveţi ce căuta aici. Dacă s-ar descoperi, s-ar sfârşi rău pentru dumneavoastră.

Fridolin tresări speriat. Timp de o secundă se gândi să dea curs sfatului. Numai că atât curiozitatea, cât si tentaţia şi mai cu seamă orgoliul său erau mai puternice decât orice chibzuială. Acum că am ajuns până aici, nu are decât să se termine cum o

vrea, îi trecu prin minte. Şi clătină din cap că nu, fără să se întoarcă însă.

Atunci, glasul din spatele lui şopti:

— Mi-ar părea rău de dumneavoastră.

Acum se răsuci. Văzu gura roşie ca sângele scânteind prin dantelă, iar nişte ochi negri se cufundară într-ai săi.

— Rămân, spuse el pe un ton eroic, pe care nu şi-l cunoştea, şi întoarse din nou capul.

Cântecul creştea minunat în intensitate, armoniul răsună într-un stil nou, care nu mai era deloc bisericesc, ci lumesc, lasciv, vuind ca o orgă; uitându-se în jurul lui, Fridolin observă că toate călugăriţele dispăruseră şi în sală nu se mai aflau decât călugări. Şi vocea trecuse între timp de la gravitatea ei sumbră într-un tril de un crescendo realizat artistic şi de acolo într-un sunet strident, ca un chiot, iar în locul armoniului intervenise pământesc şi obraznic un pian. Fridolin recunoscu pe dată stilul sălbatic, incitant al lui Nachtigall, iar glasul
feminin înainte atât de nobil se înălţase într-un ultim strigăt pătrunzător, voluptuos parcă, înspre infinit prin tavan. Se deschiseseră uşi pe dreapta şi pe stânga, într-o parte Fridolin recunoscu la pian contururile estompate ale siluetei lui Nachtigall, încăperea de vizavi strălucea însă într-o lumină orbitoare, şi câteva femei stăteau nemişcate, toate cu văluri negre în jurul capului, al frunţii şi al cefei, cu măşti de dantelă pe faţă, dar în rest complet goale. Ochii lui Fridolin rătăciră avizi de la unele siluete plinuţe, la altele zvelte, de la unele gingaş îmbobocite la altele înflorite în toată splendoarea; şi cum fiecare dintre aceste făpturi dezgolite rămânea totuşi un mister şi din spatele măştilor negre străluceau înspre el ochi mari ca nişte enigme irezolvabile, pofta lui indicibilă de a privi se transformă în chinul aproape de nesuportat al dorinţei. Dar aşa li se întâmpla desigur şi celorlalţi. Primele răsuflări pline de delectare se preschimbară în suspine, care sunau ca nişte vaiete prelungi; undeva cuiva îi scăpă un ţipăt; şi deodată, de parcă ar fi fost vânaţi, se năpustiră toţi din sala lor întunecată spre femei, nu în rasele lor monahale, ci în costume festive, albe, galbene, albastre, roşii de cavaleri şi fură întâmpinaţi de un rîset dement, aproape răutăcios. Fridolin era singurul care rămăsese în urmă în veşmintele lui de călugăr, şi acum se strecură, cu oarecare teamă, în ungherul cel mai îndepărtat, unde se afla în

apropierea lui Nachtigall care îi întorsese spatele. Fridolin văzu că Nachtigall avea ochii legaţi, dar putu totodată să remarce cum în spatele acestei legături ochii lui erau fixaţi pe oglinda înaltă dinaintea lui, în care cavalerii pestriţi se vedeau învârtindu-se cu dansatoarele lor goale.

Deodată una dintre femei apăru lângă Fridolin şi murmură — căci nimeni, de parcă şi glasurile ar fi trebuit să rămână o taină, nu rostea vreo vorbă cu voce tare:

— De ce atât de singur? De ce te eschivezi de la dans?

Fridolin văzu că din celălalt colţ îl urmăreau fix doi gentlemeni şi presupuse că făptura de lângă el — era băieţoasă şi slabă — fusese trimisă la el ca să-l verifice şi să-l ademenească. Totuşi îşi întinse braţele spre ea ca s-o tragă la el, când o altă femeie se desprinse de dansatorul ei şi veni alergând direct la Fridolin. El ştiu pe loc că era cea care îl prevenise mai devreme. Se prefăcu a-l zări pentru prima dată şi îi şopti, dar atât de clar, încât trebuia să se audă şi în acel colţ:

— Te-ai întors în fine? Şi, râzând veselă: Este inutil, eşti recunoscut. Şi, întorcându-se spre femeia băieţoasă: Lasă-mi-l numai pentru două minute. După aceea îl poţi avea din nou, dacă vrei, până dimineaţă. Şi mai încet, parcă bucuroasă: El este, da, el.

Cealaltă, mirată:

— Serios? şi o porni înspre ungherul unde se aflau cavalerii.

— Nu pune întrebări, îi spuse lui Fridolin cea rămasă în urmă, şi nu te mira de nimic. Am încercat s-o induc în eroare, dar ţi-o spun pe loc: nu poate să reuşească mult timp. Fugi înainte de a fi prea târziu. Iar în orice clipă poate să fie prea târziu. Şi ai grijă să nu fii urmărit. Nimeni nu are voie să afle cine eşti. S-ar sfârşi pentru totdeauna cu liniştea ta, cu pacea existenţei tale. Du-te!

— Te mai pot vedea?

— Imposibil.

— Atunci rămân.

Un fior străbătu trupul ei gol, pe care i-l transmise, aproape înceţoşându-i simţurile.

Nu poate fi mai mult în joc decât viaţa mea, spuse el, şi în această clipă tu valorezi pentru mine cât viaţa mea.

Îi cuprinse mâinile, încercă să o tragă spre el.

Ea şopti din nou, cu disperare:

— Du-te!

El râse şi se auzi râzând, aşa cum te auzi în vis.

— Văd bine unde sunt! Doar nu vă aflaţi aici voi, voi toate, numai pentru ca noi să o luăm razna privindu-vă! Îmi joci doar o festă ca să mă înnebuneşti de-a binelea.

— Se face prea târziu, pleacă!

El nu voia s-o audă.

— Nu or exista aici încăperi ascunse, în care se retrag perechile care s-au găsit?

Oare toţi cei aflaţi aici îşi vor lua rămas-bun unii de la alţii cu un sărutat politicos de mână? Nu prea pare.

Şi indică spre perechile care continuau să danseze pe sunetele frenetice ale pianului în camera foarte puternic iluminată de alături, care se reflecta în oglindă — trupuri albe înfierbântate, mulându-se de mătasea albastră, roşie, galbenă. I se păru că acum nu se mai sinchisea nimeni de el şi de femeia de lângă el; stăteau complet singuri în sala aproape întunecată din centru.

— Speranţă inutilă, murmură ea. Nu există aici încăperi cum ţi le visezi tu. Este ultimul minut. Fugi!

— Vino cu mine.

Ea clătină puternic din cap, ca disperată.

Fridolin râse din nou şi nu-şi recunoscu râsul.

— Îşi baţi joc de mine. Aceşti bărbaţi şi aceste femei au venit aici numai pentru a se înfierbânta reciproc şi apoi a se respinge? Cine îţi poate interzice să pleci cu mine dacă vrei?

Ea inspiră adânc şi coborî capul.

— Ah, acum înţeleg, spuse el. Este pedeapsa pe care i-aţi pregătit-o celui care se furişează neinvitat. Nici c-aţi fi putut imagina una mai cumplită. Anuleaz-o. Graţiază-mă. Dispune o altă ispăşire pentru mine. Numai nu aceea de a trebui să plec fără tine!

— Eşti nebun. Nu pot să plec cu tine de aici, după cum... nu o pot face cu nimeni. Iar cine ar încerca să mă urmeze ar merita moartea lui şi moartea mea.

Fridolin era ca îmbătat, nu numai de ea, de trupul ei înmiresmat, de gura ei roşie ca văpaia, nu numai de atmosfera acestei încăperi, de tainele voluptuoase care îl înconjurau aici; era ameţit şi însetat deopotrivă din cauza tuturor trăirilor acestei nopţi, dintre care nici una nu avusese o încheiere; din cauza sa însuşi, a temerităţii lui, a schimbării pe care o simţea în

el. Şi atinse cu mâinile vălul care era petrecut pe după capul ei, ca şi cum ar fi vrut sa i-l tragă în jos.

Ea îi cuprinse mâinile.

A fost o noapte când unuia i-a trecut prin minte să tragă uneia dintre noi în timpul dansului vălul de pe frunte. I s-a smuls masca de pe faţă şi a fost biciuit până a fost dat afară.

— Şi... ea?

— Poate ai citit despre o fată tânără, frumoasă... au trecut de atunci abia câteva săptămâni, care s-a otrăvit în ziua dinaintea nunţii.

Fridolin îşi aminti, chiar şi numele. I-l spuse. Nu era o fată dintr-o casă princiară, care fusese logodită cu un prinţ italian?

Ea dădu din cap că da.

Deodată apăru lângă ei unul dintre cavaleri, cel mai distins dintre toţi, singurul îmbrăcat în alb; se înclină scurt şi, pe un ton politicos ce-i drept, dar totodată poruncitor, o invită pe femeia cu care vorbea Fridolin la dans. Lui Fridolin i se păru că ea şovăie o clipă. Dar deja celălalt o apucase şi se îndreptă cu ea învârtindu-se în ritm de dans spre celelalte perechi din sala alăturată, puternic iluminată.

Fridolin se trezi singur şi această abandonare bruscă îl îngheţă. Privi în jur. În acest moment nu părea să se preocupe nimeni de el. Poate că acum mai exista o ultimă posibilitate să se îndepărteze nepedepsit. Ce îl ţinea totuşi ca sub puterea vrajei în colţul acela al lui, unde putea acum să se simtă nevăzut şi neobservat — sfiala în faţa unei retrageri lipsite de glorie şi niţel ridicole, dorinţa nepotolită, chinuitoare după trupul minunat de femeie, a cărui mireasmă încă mai plutea în jurul lui, sau reflecţia că tot ce se întâmplase până acum ar semnifica poate o probă a curajului său şi că splendida femeie i-ar reveni ca răsplată — nici el nu ştia sigur, în orice caz, îi era limpede că tensiunea devenise insuportabilă şi că trebuia, cu orice risc, să pună capăt acestei situaţii. Oricare ar fi fost decizia pe care o lua, viaţa nu putea fi preţul. Poate că se găsea printre smintiţi, eventual printre desfrânaţi, dar sigur nu printre ticăloşi şi infractori. Şi îi veni ideea să păşească în faţa lor, să li se dezvăluie că este un intrus şi să li se pună la dispoziţie în manieră cavalerească. Numai astfel, într-un soi de acord nobil, se putea încheia această noapte, dacă trebuia să însemne mai mult decât o succesiune mohorâtă şi deşartă de aventuri

sumbre, tulburătoare, stranii şi lascive, dintre care totuşi nici una nu fusese trăită până la capăt. Inspiră prelung şi se pregăti.

În acest moment însă cineva îi şopti:

— Parola!

Un cavaler negru se apropiase pe nevăzute de el, şi cum Fridolin nu răspunse imediat, îi puse o a doua oară întrebarea.

— Danemarca, spuse Fridolin.

— Corect, domnul meu, aceasta este parola la intrare. Dar parola casei, dacă pot să-mi permit întrebarea?

Fridolin tăcu.

— Nu vreţi să aveţi amabilitatea să ne spuneţi parola casei?

Suna cât se poate de tăios.

Fridolin ridică din umeri. Celălalt paşi în mijlocul camerei, ridică mâna, pianul amuţi, dansul se întrerupse. Alţi doi cavaleri, unul în galben, celălalt în roşu, se alăturară.

— Parola, domnul meu, spuseră amândoi deodată.

— Am uitat-o, replică Fridolin cu un zâmbet gol şi se simţi foarte calm.

— Ăsta-i ghinion, spuse domnul în galben, căci aici este totuna dacă aţi uitat parola sau dacă nu aţi ştiut-o niciodată.

Celelalte măşti bărbăteşti se revărsară în sală, uşile se închiseră de ambele părţi. Fridolin era singur în rasă monahală printre cavaleri pestriţi.

— Jos masca! strigară câţiva simultan.

Fridolin îşi întinse mâinile în faţa lui, ca un scut de apărare. De o mie de ori mai groaznic i s-ar fi părut să fie singurul cu faţa nemascată printre atâtea măşti, decât să se trezească deodată gol printre oameni îmbrăcaţi. Rosti cu glasul ferm:

— Dacă unul dintre domni s-ar simţi lezat în onoarea sa prin apariţia mea, mă declar dispus să-i dau satisfacţie în modul obişnuit. Dar masca mea o voi coborî numai în cazul în care procedaţi cu toţii aşa, domnii mei.

— Aici nu este vorba de satisfacţie, spuse cavalerul îmbrăcat în roşu, care încă nu vorbise până acum, ci de ispăşire.

— Jos masca! porunci iarăşi altul cu un glas strident şi impertinent, care-i aminti lui Fridolin de tonul de ordin al unui ofiţer. Vi se va spune în faţă ce vă aşteaptă, şi nu prin mască.

— Nu o dau jos, spuse Fridolin pe un ton şi mai tăios, şi vai de cel ce îndrăzneşte să mă atingă.

Un braţ se întinse deodată spre chipul lui, ca pentru a-i smulge masca jos, când o uşă se deschise brusc şi una dintre femei — Fridolin nu putea fi în dubiu despre cine era vorba — apăru în costum de călugăriţă, aşa cum o zărise el la început. Însă în spatele ei se puteau vedea în camera puternic iluminată celelalte, goale şi cu feţele acoperite, înghesuindu-se unele în altele, mute, o ceată intimidată. Dar uşa se închise imediat din nou.

— Lăsaţi-l, spuse călugăriţa, sunt gata să-l răscumpăr.

O tăcere scurtă şi adâncă, de parcă s-ar fi petrecut ceva îngrozitor, apoi cavalerul cel negru, care fusese primul să-i ceară lui Fridolin parola, i se adresă călugăriţei cu următoarele cuvinte:

— Ştii ce iei astfel asupra ta.

— Ştiu.

Prin încăpere trecu ca un fel de răsuflare adâncă.

— Sunteţi liber, îi spuse cavalerul lui Fridolin, părăsiţi degrabă această casă şi feriţi-vă să cercetaţi mai departe misterele în a căror anticameră v-aţi strecurat. Dacă veţi încerca să trimiteţi pe cineva pe urmele noastre, fie că veţi reuşi, fie că nu... sunteţi pierdut.

Fridolin stătea nemişcat.

— În ce fel trebuie să mă... răscumpere această femeie? întrebă.

Nici un răspuns. Câteva braţe indicară uşa, ca semn să se îndepărteze fără întârziere.

Fridolin clătină din cap.

— Dispuneţi de mine, domnii mei, cum doriţi, dar nu voi îngădui ca o altă fiinţă omenească să plătească pentru mine.

— La soarta acestei femei, spuse acum cavalerul cel negru foarte blând, nu aţi mai schimba oricum nimic. Dacă s-a rostit aici o promisiune, nu mai există cale de întoarcere.

Călugăriţa dădu uşor din cap ca spre a-i confirma.

— Du-te! îi spuse lui Fridolin.

— Nu, replică acesta ridicând glasul. Viaţa nu mai are valoare pentru mine, dacă e să plec fără tine de aici. De unde vii, cine eşti — nu întreb. Ce poate conta pentru dumneavoastră, necunoscuţii mei domni, dacă jucaţi sau nu până la capăt această comedie de carnaval, chiar daca ar fi concepută pentru un final grav? Oricine aţi fi, domnii mei, mai duceţi în orice caz şi

o altă existenţă în afara acesteia. Eu însă nu joc nici un fel de comedie, nici aici, şi dacă până adineauri am făcut-o silit de împrejurări, acum renunţ. Simt că am pătruns într-un destin care nu mai are nimic de-a face cu aceste travestiri, vă voi spune numele meu, îmi voi da jos masca şi voi lua asupra mea toate consecinţele.

— Fereşte-te! exclamă călugăriţa, te-ai pierde pe tine fără să mă salvezi pe mine! Pleacă! Şi, adresându-se celorlalţi: Poftim, mă aveţi aici... cu toţii!

Veşmintele negre căzură ca prin farmec de pe ea, stătea acum nemişcată, în strălucirea trupului ei alb, apoi prinse vălul care-i înconjura fruntea, capul şi ceafa şi îl desfăcu cu o minunată mişcare circulară. Acesta căzu pe jos, părul ei negru i se revărsă pe umeri, pe piept şi pe şolduri dar până să poată prinde din zbor imaginea chipului ei, Fridolin fusese deja apucat de braţe irezistibile, smuls de pe loc şi împins spre uşă; în clipa următoare se afla în antreu, uşa se trânti în urma lui, un servitor mascat îi aduse blana, îl ajută să se îmbrace şi poarta casei se deschise. Mergea ca mânat de o forţă invizibilă, iată-l acum în stradă, lumina din spatele lui se stinse, Fridolin privi în jur şi văzu casa din care nu răzbătea nici un licăr, stând tăcută cu ferestrele închise. Numai să-mi întipăresc totul exact în minte, gândi el înainte de toate. Trebuie să regăsesc casa, tot restul va decurge de la sine.

Noaptea îl învăluia, iar la ceva depărtare mai sus de el, acolo unde trebuia să-l aştepte trăsura, un felinar răspândea o lumină roşiatică tulbure. Din adâncimea străzii se ivi deodată dricul, ca şi cum el l-ar fi chemat. Un servitor deschise portiera.

— Am trăsura mea, spuse Fridolin. Servitorul clătină din cap. Dacă a plecat, continuă Fridolin, atunci mă voi întoarce în oraş pe jos.

Servitorul răspunse cu o mişcare a mâinii atât de puţin servilă, încât excludea orice opoziţie. Jobenul vizitiului se înălţa ridicol de lung în noapte. Vântul sufla cu putere, pe cer pluteau nori violeţi. După experienţele pe care le trăise până acum, Fridolin nu se putea înşela: nu-i rămânea nimic altceva decât să se urce în trăsura care se şi puse imediat în mişcare.

Era hotărât să înceapă să caute, cu orice risc, explicaţia aventurii, de îndată ce va fi în măsură s-o facă. Existenţa lui, aşa i se părea, nu mai avea nici cel mai mic sens, dacă el nu reuşea

să găsească din nou femeia de neînţeles care plătea la această oră preţul salvării lui. Ce fel de preţ, asta era prea uşor de ghicit. Dar ce motiv avea ea să se sacrifice pentru el? Să se sacrifice...? Era oare o femeie pentru care ceea ce urma să se întâmple, ceea ce lăsa ea să i se întâmple, însemna un sacrificiu? Dacă participa la astfel de reuniuni — şi nu putea fi astăzi prima dată în atare situaţie, odată ce se dovedise atât de iniţiată în obiceiurile locului —, ce putea s-o deranjeze să fie la dispoziţia unuia dintre aceşti cavaleri sau a tuturor? Da, putea ea oare să fie şi altceva decât o târfuliţă? Puteau toate femeile alea să fie altceva? Târfe — nici o îndoială. Chiar dacă toate duceau şi o a doua viaţă, aşa-zis burgheză, pe lângă aceasta, care era pur şi simplu o viaţă de târfă. Şi oare nu fusese totul doar o glumă infamă, pe care şi-o permiseseră cu el? O glumă care era deja prevăzută, pregătită, ba eventual chiar bine studiată şi exersată pentru cazul în care vreodată un nechemat s-ar fi strecurat pe-acolo? Şi totuşi, dacă se gândea din nou la femeia aceasta, care-l prevenise încă de la început, care era acum gata să plătească pentru el — în glasul ei, în atitudinea ei, în nobleţea regească a trupului ei neacoperit fusese ceva, ceva ce era imposibil să fi fost minciună. Sau poate că numai brusca sa apariţie, a lui Fridolin, acţionase ca o minune menită să producă o prefacere? După tot ce i se întâmplase în această noapte nu i se părea — şi nu detecta în acest gând nici pic de înfumurare — imposibilă nici măcar o minune de acest fel. Poate că există ore, nopţi, se gândi el, în care un asemenea farmec straniu, irezistibil emană de la bărbaţi cărora nu le este inerentă în condiţii uzuale o forţă neobişnuită asupra celuilalt sex?

Trăsura înainta tot mereu în sus pe colină; dacă ar fi avut de-a face cu lucruri normale ar fi trebuit să cotească de mult în drumul principal. Ce aveau de gând cu el? Unde urma să-l ducă trăsura? Să fi avut comedia încă vreo continuare? Şi de ce natură să fie aceasta oare? Explicaţia poate? O voioasă regăsire altundeva? Răsplată după proba trecută glorios, acceptare în societatea secretă? Posesie netulburată a splendidei călugăriţe...? Geamurile trăsurii erau închise, Fridolin încercă să privească afară; nu erau transparente. Vru să deschidă geamurile, dreapta, stânga — absolut imposibil; şi la fel de opac, la fel de bine închis era peretele de sticlă dintre el şi vizitiu. Bătu în geam, strigă, ţipă — trăsura mergea mai departe.

Încercă să deschidă portierele, dreapta, stânga — nu cedă nici una la nici o presiune, iar ţipătul lui repetat răsună în huruitul roţilor, în vuietul vântului. Trăsura începu să se zdruncine, mergând acum la vale, tot mai repede; Fridolin, cuprins de nelinişte, de frică, tocmai se pregătea să izbească şi să facă ţăndări unul dintre geamurile opace, când vehiculul se opri brusc. Ambele uşi se deschiseră simultan ca printr-un mecanism, de parcă i s-ar fi dat acum în mod ironic lui Fridolin posibilitatea alegerii între dreapta şi stânga. Sări din trăsură, uşile se închiseră... şi fără ca birjarul să se fi preocupat câtuşi de puţin de Fridolin, trăsura o porni peste câmpul liber, cufundându-se în noapte.

Cerul era acoperit, norii goneau, vântul şuiera, Fridolin stătea în zăpada care răspândea în jurul ei o lumină pală. Era singur cu blana deschisă peste rasa de călugăr, cu pălăria de pelerin pe cap, şi nu se simţea tocmai bine în pielea lui. La ceva depărtare trecea o stradă lată. O procesiune de felinare ce dădeau o lumină tulbure marca direcţia spre oraş. Însă Fridolin o porni drept înainte, scurtând drumul, în jos pe câmpul înzăpezit, care avea o pantă lină, spre a ajunge cât mai repede cu putinţă printre oameni. Intră, cu picioarele ude, pe o străduţă îngustă, aproape neluminată, înaintă mai întâi printre garduri înalte de scânduri, care gemeau în furtună; după următorul colţ ajunse pe o stradă ceva mai mare, unde alternau case mici şi rare cu terenuri virane pentru construcţii. De la orologiul unui tum se auziră bătând orele trei. Cineva veni înspre Fridolin, într-o haină scurtă, cu mâinile în buzunarele pantalonilor, cu capul tras între umeri şi pălăria îndesată adânc pe frunte. Fridolin se pregăti ca pentru un atac, dar vagabondul făcu pe neaşteptate stânga-mprejur şi dispăru în fugă. Ce înseamnă asta? se întrebă Fridolin. Apoi îşi dădu seama că trebuia să arate destul de ciudat, îşi scoase pălăria de pelerin de pe cap, îşi încheie nasturii la palton, iar pe sub acesta, rasa de călugăr atârna până la glezne. Iarăşi o luă după colţ; intră pe o şosea suburbană, un om îmbrăcat ţărăneşte trecu pe lângă el şi îl salută, aşa cum saluţi un preot. Raza de lumină a unui felinar căzu pe plăcuţa cu numele străzii fixată pe casa de pe colţ. Liebhartstal — deci nu departe de casa pe care o părăsise cu nici măcar o oră în urmă. O clipă îl tentă să reia drumul înapoi şi să aştepte în apropierea casei desfăşurarea în continuare a lucrurilor. Dar se răzgândi

imediat, reflectând că s-ar fi pus într-o situaţie foarte periculoasă şi nici nu ar fi ajuns mai aproape de dezlegarea misterului. Reprezentarea lucrurilor care se petreceau probabil chiar acum în vilă îl umplu de furie, disperare, ruşine şi teamă. Această stare de spirit era atât de insuportabilă, încât Fridolin aproape că regretă că nu fusese atacat de vagabondul care-i ieşise în drum, ba mai că îi părea rău că nu zăcea acum lângă un gard cu scânduri de pe uliţa aceea pierdută, înjunghiat cu un cuţit între coaste. Astfel, această noapte fără sens cu aventurile ei năroade, mereu întrerupte, ar fi căpătat totuşi la urma urmei un oarecare sens. Să se întoarcă acasă aşa cum era pe cale s-o facă i se păru de-a dreptul absurd. Dar încă nu era nimic pierdut. Şi mâine era o zi. Îşi jură să nu aibă odihnă până nu va fi regăsit frumoasa femeie a cărei goliciune orbitoare îl fermecase. Şi abia acum se gândi la Albertine... dar aşa, de parcă şi pe ea abia ar trebui s-o cucerească, de parcă ea nu ar putea, nu ar avea voie să devină din nou a lui înainte ca el s-o fi înşelat cu toate celelalte de azi-noapte, cu femeia goală, cu Pierrette, cu Marianne, cu târfuliţa de pe uliţa aia. Şi nu ar trebui oare să facă un efort ca să-l găsească şi pe acel student obraznic care-l înghiontise, pentru a-l provoca la duel cu sabia, ba mai bine chiar cu pistolul? Ce-i păsa de viaţa altuia, ce-i păsa de propria-i viaţă? Chiar să o pui în joc întotdeauna numai din datorie, din spirit de jertfă, şi niciodată din capriciu, din pasiune sau, pur şi simplu, pentru a te măsura cu destinul?

Şi iarăşi îi trecu prin minte că era posibil să poarte deja în corp germenele unei boli mortale. Nu ar fi mult prea stupid să mori pentru că un copil bolnav de difterie îţi tuşise în faţă? Poate că se îmbolnăvise deja. Nu avea febră? Nu zăcea în clipa asta acasă în pat — şi tot ceea ce credea că a trăit nu fusese oare pur şi simplu delir?

Fridolin deschise ochii cât putu de tare, îşi trecu mâna pe frunte, pe obraz, îşi căută pulsul. De abia accelerat. Totul în regulă. Era cât se poate de treaz.

Merse mai departe pe stradă, spre oraş. Câteva căruţe veneau în spatele lui, treceau hurducăind, pe ici pe colo întâlnea oameni îmbrăcaţi sărăcăcios, pentru care ziua abia începea. În spatele ferestrelor unei cafenele, la o masă deasupra căreia pâlpâia o flacără de gaz, şedea un bărbat gras cu un fular în jurul gâtului, cu capul sprijinit în mâini, şi dormea. Casele zăceau încă în

întuneric, doar câteva ferestre disparate erau deja luminate. Fridolin crezu că simte cum oamenii se trezeau treptat, i se păru că îi vede întinzându-se în paturile lor şi pregătindu-se pentru sărmana lor zi amară. Şi el avea o zi în faţa lui, dar nu sărmană şi tristă. Şi cu nişte bătăi ciudate ale inimii realiză bucuros că peste câteva ore se va plimba deja în halatul alb de pânză printre paturile bolnavilor lui. La următorul colţ se afla o trăsură cu un singur cal, birjarul dormea pe capră, Fridolin îl trezi, îi dădu adresa lui şi se sui.

5

Era ora patru dimineaţa când Fridolin urca scara spre locuinţa lui. Se duse înainte de toate în cabinetul său de consultaţii, încuie costumul de bal mascat cu precauţie într-un dulap şi, întrucât voia să evite s-o trezească pe Albertine, îşi scoase pantofii şi hainele înainte de a intra în dormitor. Aprinse cu grijă lumina redusă a veiozei lui. Albertine stătea în pat liniştită, cu braţele pe după ceafă, cu buzele pe jumătate deschise, iar umbre dureroase treceau în jurul lor; era o mină pe care Fridolin nu i-o cunoştea. Se înclină peste fruntea ei, care se încruntă imediat, ca sub o atingere, şi faţa i se schimonosi ciudat; şi deodată, tot din somn, râse atât de strident că Fridolin se sperie. O strigă fără să vrea pe nume. Ea râse din nou, ca răspuns, într-un stil total străin ei, aproape straniu. Fridolin o strigă încă o dată, mai tare. Acum ea deschise ochii, încet, anevoie, nişte ochi mari, şi îl privi fix, ca şi cum nu l-ar recunoaşte.

— Albertine, strigă el pentru a treia oară.

Abia acum păru ea să se dezmeticească. O expresie de apărare, de frică, ba chiar de groază i se cuibări în ochi. Îşi întinse mâinile, inconştient şi parcă în disperare, iar gura ei rămase deschisă.

— Ce-i cu tine? întrebă Fridolin respirând sacadat. Şi, întrucât ea tot îl mai privea cu groază, adăugă liniştitor: Eu sunt, Albertine.

Ea trase adânc aer în piept, încercă să schiţeze un zâmbet, lăsă braţele să-i cadă pe pătură şi întrebă, ca din depărtare:

— S-a făcut dimineaţă?

— Curând, replică Fridolin. Este patru dimineaţa. Tocmai am venit acasă.

Ea tăcea. El continuă:

— Consilierul aulic a murit. Era deja pe moarte când am ajuns... şi nu am putut, desigur... să-i las pe ai lui imediat singuri.

Ea dădu din cap, dar păru că de-abia dacă îl aude sau îl înţelege; se holba în gol, prin el, şi el avu senzaţia — oricât de absurdă realiză, chiar în acea clipă, că era această idee — că Albertine trebuie să fi ştiut ce i se întâmplase lui în această noapte. Se aplecă peste ea şi îi atinse fruntea. Ea se înfioră uşor.

— Ce-i cu tine? o întrebă din nou.

Ea clătină doar încet din cap. O mângâie uşor pe păr.

— Albertine, ce-i cu tine?

— Am visat, spuse ea de departe.

— Dar ce ai visat? întrebă el blând.

— Ah, atâtea. Nu-mi mai pot aduce exact aminte.

— Poate totuşi...

— Era atât de confuz... şi sunt obosită. Şi tu trebuie să fii obosit?

— Câtuşi de puţin, Albertine, nu cred că o să mai dorm. Ştii, când mă întorc atât de târziu acasă... cel mai înţelept ar fi de fapt să mă aşed imediat la masa de lucru. .. tocmai în astfel de ore ale dimineţii... Se întrerupse. Dar nu vrei să-mi povesteşti mai bine visul? şi zâmbi niţel forţat.

Ea răspunse:

— Ar trebui să te mai întinzi puţin.

El ezită o clipă, apoi făcu aşa cum îşi dorea ea şi se întinse lângă ea. Dar se feri să o atingă. O sabie între noi, se gândi el în amintirea unei remarci similare făcute de el, într-o ocazie asemănătoare, pe jumătate în glumă. Tăceau amândoi, zăcând cu ochii deschişi, simţindu-şi reciproc apropierea, depărtarea. După câteva clipe îşi rezemă capul pe un braţ şi o contemplă îndelung, ca şi cum ar fi putut vedea mai mult decât numai contururile chipului ei.

— Visul tău! spuse brusc din nou, şi ea parcă de abia ar fi aşteptat această solicitare. Întinse o mână spre el; Fridolin o luă

şi, conform obişnuinţei, mai degrabă distrat decât tandru, îi strânse cu putere, ca în joacă, degetele lungi.

Ea începu însă:

— Îţi mai aminteşti camera din vila aceea mică de la lacul Worther, unde am locuit cu părinţii în vara logodnei noastre?

El dădu din cap că da.

— Aşa a început visul, cu mine intrând în această cameră, venind nu ştiu de unde... ca o actriţă pe scenă. Ştiam doar că părinţii se aflau în călătorie şi mă lăsaseră singură. Asta mă mira, căci mâine trebuia să aibă loc căsătoria noastră. Dar nu aveam încă rochia de mireasă. Sau poate mă înşelam? Am deschis dulapul ca să văd, dar acolo erau atârnate, în locul rochiei de mireasă, o mulţime de alte rochii, costume de fapt, ca la operă, pompoase, orientale. Pe care să-l pun la nuntă? mă gândeam. Atunci, dulapul se închise brusc şi dispăru, nu mai ştiu. Camera era foarte luminoasă, dar afară, în faţa ferestrei, era noapte adâncă... Deodată te-am văzut apărând la geam, nişte sclavi mânuiseră galera cu care veniseşi, tocmai îi văzusem dispărând în întuneric. Erai îmbrăcat foarte luxos, în aur şi mătăsuri, aveai într-o parte un pumnal cu încrustaţii de argint şi m-ai ridicat pe fereastră. Acum eram şi eu minunat înveşmântată, ca o prinţesă, amândoi stăteam sub cerul liber în lumina aurorei, şi dâre fine de ceaţă cenuşie ne ajungeau până la glezne. Era locul acela bine cunoscut: acolo lacul, în faţa noastră peisajul montan, am văzut şi case ţărăneşti, parcă erau dintr-o cutie de jucărie. Noi doi însă, tu şi cu mine, pluteam, nu, zburam peste neguri, iar eu mă gândeam: ăsta este deci voiajul nostru de nuntă. Dar curând nu am mai zburat, ci am început să mergem pe un drum forestier, cel spre Elisabethhöhe, şi deodată ne-am trezit foarte sus în munţi într-un fel de luminiş, împrejmuit în trei părţi de pădure, în timp ce în spate se înălţa un perete abrupt de stâncă. Deasupra noastră bolta cerească era de un albastru atât de intens şi se întindea atât de departe, cum nu există de fapt in realitate, şi acesta era tavanul camerei noastre nupţiale. M-ai luat in braţe şi m-ai iubit foarte tare.

— Sper că şi tu pe mine, comentă Fridolin cu un imperceptibil râs răutăcios.

— Cred că mult mai mult, spuse Albertine cu seriozitate. Dar, cum să-ţi explic, in ciuda îmbrăţişării celei mai înfierbântate, tandreţea noastră era foarte melancolică şi încărcată de

presimţirea unei suferinţe predeterminate. Deodată se făcu dimineaţă. Poiana era luminoasă şi plină de culori, pădurea de jur-împrejur perlată cu rouă, iar peste peretele stâncos razele soarelui tremurau. Noi doi trebuia să ajungem acum din nou înapoi în lume, printre oameni, era timpul. Numai că se întâmplă ceva cumplit. Hainele noastre dispăruseră. Mă cuprinseră o groază fără seamăn, o ruşine arzătoare până la distrugerea interioară, totodată o furie pe tine ca şi cum ai fi fost singurul vinovat de nenorocire — şi toate acestea: groază, ruşine, mânie, nu puteau fi comparate ca violenţă cu nimic din ce am resimţit vreodată trează fiind. În conştiinţa vinovăţiei tale tu te-ai repezit însă, gol cum erai, jos să ne faci rost de haine. Iar după ce ai dispărut, am început să mă simt foarte bine. Nu-mi părea nici rău de tine, nici nu eram îngrijorată pentru tine, mă simţeam doar bucuroasă că eram singură, alergam fericită prin poiană şi cântam: era melodia unui cântec pe care l-am auzit la redută. Glasul meu suna minunat şi îmi doream să fiu auzită jos în oraş. Nu vedeam acest oraş, dar îl ştiam. Zăcea jos, dedesubtul meu şi era înconjurat de un zid înalt; un oraş cât se poate de fantastic, pe care nu-l pot zugrăvi. Nici oriental, de fapt nici vechi german, în orice caz un oraş scufundat de mult şi pentru totdeauna. Eu însă m-am aflat brusc întinsă pe poiană în strălucirea soarelui — mult mai frumoasă decât am fost vreodată în realitate şi, în timp ce stăteam aşa, a apărut un domn din pădure, un bărbat tânăr, într-un costum modern, deschis la culoare, arătând, din câte ştiu acum, aproximativ ca danezul despre care ţi-am povestit ieri. Îşi văzu de drumul său, salută foarte politicos când trecu pe lângă mine, fără a-mi acorda însă mai multă atenţie; mergea drept spre peretele stâncos măsurându-l din priviri, de parcă ar fi chibzuit cum să-l biruie. În acelaşi timp te-am văzut şi pe tine. Te grăbeai să mergi prin oraşul scufundat din casă în casă, din magazin în magazin, ba pe sub pergole, ba printr-un fel de bazar turcesc, şi cumpărai cele mai frumoase lucruri pe care le puteai găsi pentru mine; haine, lenjerie, pantofi, bijuterii; şi pe toate le puneai într-o servietă mică din piele galbenă, în care încăpea însă tot. Dar erai mereu urmărit de o mulţime de oameni pe care n-o vedeam, ci îi auzeam ameninţătoarele ţipete înăbuşite. Şi acum apăru din nou celălalt, danezul, care se oprise mai devreme în faţa peretelui stâncos. Iarăşi veni din pădure spre

mine... iar eu ştiam că între timp călătorise în jurul lumii. Arăta altfel ca mai-nainte, şi totuşi era acelaşi. Se opri ca şi prima dată în faţa peretelui stâncos, dispăru din nou, ieşi din pădure; asta se repetă de două ori, sau de trei ori, sau de o sută de ori. Era mereu acelaşi şi mereu un altul, de fiecare dată saluta când trecea pe lângă mine, în sfârşit s-a oprit în faţa mea, m-a privit examinându-mă, eu am râs seducător, aşa cum nu râsesem nicicând în viaţă, el a întins braţele spre mine, deodată am vrut să fug, dar n-am putut — iar el s-a prăbuşit lângă mine pe poiană.

Tăcu. Lui Fridolin i se uscase gâtlejul, în întunericul camerei realiză cum Albertine îşi ţinea faţa ascunsă în mâini.

— Un vis ciudat, spuse el. E gata? Şi cum ea negă, o îndemnă: Povesteşte mai departe.

— Nu-i atât de uşor, reluă ea. În cuvinte aceste lucruri nici nu se pot exprima. Deci... aveam senzaţia că aş trăi nenumărate zile şi nopţi, nu existau nici timp nici spaţiu, nici nu mă mai aflam în luminişul împrejmuit de pădure şi stâncă, ci era o suprafaţă nesfârşit de întinsă, plină de flori multicolore, care se pierdea la orizont în cele patru direcţii. Iar eu nu mai eram de mult — ciudat: acest de mult! — singură în poiană cu acest singur om. Dar nu aş putea spune dacă în afara mea se mai aflau acolo încă trei sau zece sau o mie de perechi, dacă le vedeam sau nu, dacă eram doar a aceluia sau şi a altora. Însă aşa cum acel sentiment anterior de groază şi ruşine întrecea cu mult tot ce se poate închipui în starea de veghe, tot aşa nu există desigur nimic în existenţa noastră conştientă care să echivaleze senzaţiei de uşurare, de libertate, de fericire resimţită în acest vis. Şi totuşi nu am contenit nici măcar o clipă să ştiu de tine. Da, te vedeam, te-am văzut cum ai fost prins de soldaţi, cred că erau şi feţe bisericeşti printre ei; unul, un om uriaş, ţi-a pus cătuşe la mâini, şi am ştiut că urmai să fii executat. O ştiam fără să simt milă, fără înfiorare, de undeva de la mare distanţă. Ai fost dus într-o curte, un fel de curte de castel. Aici stăteai acum cu mâinile încătuşate la spate şi gol. Şi aşa cum te vedeam eu, deşi eram altundeva, tot aşa mă vedeai şi tu, şi bărbatul care mă ţinea în braţe, şi toate celelalte perechi, acest flux infinit de goliciune care spumega în jurul meu şi din care eu şi bărbatul care mă ţinea înlănţuită nu reprezentam decât o undă. În timp ce tu te aflai în curtea

castelului, apăru la o fereastră înaltă cu arcadă printre perdele roşii o femeie tânără cu o diademă pe creştet şi în mantou de purpură. Era prinţesa ţinutului. Privea la tine în jos cu ochi severi, întrebători. Tu erai singur, ceilalţi, atâţia câţi erau, se ţineau deoparte, îngrămădiţi la ziduri. Am auzit un murmur şi un freamăt răutăcios. Deodată, prinţesa s-a aplecat peste balustradă. S-a lăsat liniştea şi prinţesa ţi-a făcut un semn ca şi cum ţi-ar fi poruncit să urci la ea şi am ştiut că era hotărâtă se te graţieze. Dar tu nu i-ai observat privirea sau nu ai vrut s-o observi. Apoi dintr-odată, tot cu cătuşe la mâini, dar acoperit cu o pelerină neagră, te-am văzut înaintea ei, nu în vreo încăpere, ci undeva în aer liber, parcă plutind. Ea ţinea în mână o hârtie pergament, sentinţa ta la moarte, în care erau consemnate şi vina ta şi motivele condamnării tale. Te-a întrebat nu am auzit cuvintele, dar o ştiam — dacă eşti dispus să devii iubitul ei, caz în care ţi s-ar anula pedeapsa capitală. Tu ai clătinat din cap că nu. Nu m-am mirat, căci era perfect în ordinea lucrurilor, iar situaţia nici nu putea să fie altfel decât aceea că tu trebuia să-mi rămâi fidel cu orice risc şi pe vecie. Prinţesa a ridicat atunci din umeri, a făcut un semn cu mâna în gol, şi iată-te într-o pivniţă sub pământ, iar loviturile de bici şuierau pocnindu-te, fără ca eu să-i văd pe cei care mânuiau bicele. Sângele se prelingea pe trupul tău formând ca nişte pâraie, l-am văzut curgând, îmi dădeam seama de cruzimea mea fără să mă mir de ea. Prinţesa s-a apropiat deodată de tine. Părul ei era despletit, curgea în jurul trupului ei gol, ţinea cu ambele mâini diadema îndreptând-o spre tine — şi am ştiut că era fata de pe litoralul danez pe care o văzuseşi o dată, într-o dimineaţă, goală pe terasa unei cabine de baie. Nu rosti nici un cuvânt, însă sensul prezenţei ei aici, ba chiar al tăcerii ei era dacă voiai să devii soţul ei şi prinţul acelui ţinut. Şi cum ai refuzat din nou, ea dispăru brusc, iar eu am văzut cum ţi se pregătea o cruce; nu jos în curtea castelului, nu, ci pe nemărginita poiană presărată cu flori, unde eu zăboveam în braţele unui iubit, printre toate celelalte perechi de îndrăgostiţi. Pe tine te-am văzut însă cum păşeai singur pe uliţe străvechi fără nici un fel de pază, dar am ştiut că drumul tău ţi-era trasat dinainte şi orice fugă imposibilă. Acum ai început să urci pe cărăruia din pădure. Te aşteptam în tensiune, dar fără nici un fel de compătimire. Corpul tău era brăzdat de dungi, care nu mai sângerau însă. Ai urcat tot mai

mult, poteca s-a lăţit, pădurea s-a retras de ambele părţi, şi iată-te acum la marginea poienii la o distanţă imensă, de necuprins cu mintea. Dar tu m-ai salutat zâmbind din ochi, în semn că-mi îndepliniseşi dorinţa şi-mi aduceai tot de ce aveam nevoie; haine, pantofi, bijuterii. Mie însă mi se părea comportamentul tău cât se poate de nebunesc şi de absurd, şi eram tentată să îmi bat joc de tine, să-ţi râd în nas — tocmai din cauză că refuzaseşi mâna unei prinţese din fidelitate faţă de mine, că înduraseşi martiriul, iar acum veneai aici clătinându-te pentru a suporta o moarte cumplită. Am alergat spre tine şi tu ţi-ai grăbit tot mai mult pasul — am început să plutesc şi pluteai şi tu în aer; dar deodată amândoi am pierit în depărtare, făcându-ne nevăzuţi unul pentru celălalt şi am ştiut că zburaserăm unul pe lângă celălalt. Mi-am dorit să-mi auzi cel puţin râsul, tocmai în timp ce erai crucificat. Aşa că am început să râd, atât de strident, atât de tare cât puteam. Ăsta era râsul, Fridolin... cu care m-am trezit.

Albertine tăcu şi rămase neclintită. Nici el nu s-a mişcat şi nu a spus nici o vorbă. Orice cuvânt ar fi părut în această clipă mat, fals şi laş. Cu cât înaintase Albertine mai mult în povestirea ei, cu atât mai ridicole şi mai mărunte i se păreau lui Fridolin propriile lui trăiri, atât cât progresaseră până acum, şi îşi jură să le trăiască pe toate până la capăt, să i le relateze apoi fidel şi să se răzbune astfel pe această femeie care se dezvăluise în visul ei drept cea care era, necredincioasă, crudă şi trădătoare, şi pe care simţea că o ura în această clipă mai profund decât o iubise vreodată.

Remarcă acum că tot îi mai ţinea degetele prinse între mâinile lui şi că, oricât de mult îşi dorea să o urască pe femeia asta, simţea pentru aceste degete subţiri, reci, atât de familiare lui o tandreţe devenită acum mai dureroasă; şi involuntar, ba chiar împotriva voinţei lui, înainte de a desprinde această mână atât de familiară din a sa, i-a atins-o gingaş cu buzele.

Albertine tot nu deschidea ochii, iar lui Fridolin i se păru că vede cum gura ei, fruntea ei, întregul ei chip surâdeau cu o expresie ferice, transfiguratră, inocentă, şi simţi un imbold puternic, lui însuşi incomprehensibil, să se aplece asupra lui Albertine şi să depună un sărut pe fruntea-i pală. Dar se stăpâni realizând că era vorba doar de oboseala de la sine înţeleasă în urma evenimentelor răscolitoare ale ultimelor ore şi care, în

atmosfera înşelătoare a dormitorului conjugal, se deghizase într-o tandreţe nostalgică.

Dar oricare ar fi fost starea lui în această clipă, oricare ar fi fost deciziile la care urma să ajungă în decursul următoarelor ore, cerinţa stringentă a momentului era să se refugieze cel puţin pentru scurt timp în somn şi uitare. Şi în noaptea de după moartea mamei lui dormise, putuse dormi adânc şi fără vise — şi să nu o poată face acum? Aşa că se întinse alături de Albertine care părea să fi aţipit deja. O sabie între noi, se gândi el iarăşi. Şi apoi: ca duşmani de moarte stăm aici unul lângă celălalt. Dar nu era decât o vorbă.

6

Ciocănitul uşor al servitoarei îl trezi la ora şapte dimineaţa. Aruncă o privire rapidă spre Albertine. Uneori, nu întotdeauna, această bătaie în uşă o trezea şi pe ea. Astăzi însă continuă să doarmă nemişcată, prea nemişcată. Fridolin se pregăti iute de plecare. Înainte de a ieşi pe uşă, se duse să-şi vadă fetiţa. Şedea liniştită în patul ei alb, cu mânuţele strânse în pumni, aşa cum obişnuiesc copiii. O sărută pe frunte. Şi încă o dată, pe vârful picioarelor, se apropie de uşa dormitorului, unde Albertine tot se mai odihnea, imobilă ca mai înainte. Apoi părăsi casa. În servieta sa neagră de medic, bine ascunse, îşi pregătise să ia cu el rasa monahală şi pălăria de pelerin. Îşi schiţase cu grijă, ba chiar cu o doză de pedanterie, programul zilei. Pe primul loc se înscria o vizită în vecinătate la un tânăr avocat grav bolnav. Fridolin îl consultă cu multă atenţie, constată că starea i se ameliorase niţel, îşi exprimă mulţumirea şi bucuria sincerã şi completă o reţetã prescriindu-i medicamentele obişnuite. Apoi o porni grãbit spre casa în pivniţa cãreia Nachtigall cântase aseară la pian. Localul era încă închis, dar casieriţa de la cafeneaua de sus ştia că Nachtigall locuia intr-un mic hotel din Leopoldstadt. Un sfert de oră mai târziu, Fridolin ajunse acolo. Era un han mizerabil. În antreu mirosea a paturi neaerisite, grăsime de proastă calitate şi cicoare. Un portar cu o înfăţişare jalnică şi nişte ochi şireţi marcaţi de cearcăne roşii, pregătit să răspundă oricând la interogatoriul poliţiei, dădu amabil

informaţii. Domnul Nachtigall plecase azi-dimineaţă la ora cinci în compania a doi domni, care-şi făcuseră feţele poate dinadins aproape de nerecunoscut, ridicându-şi fularele. În timp ce Nachtigall se dusese în camera lui, respectivii domni îi achitaseră hotelul pentru ultimele patru săptămâni; când, după ce se scursese o jumătate de oră, Nachtigall tot nu apăruse, unul dintre domni a urcat personal şi l-a adus jos, după care toţi trei au plecat la Gara de Nord. Nachtigall lăsase impresia că era foarte agitat, ba chiar — de ce să nu i se spună unui domn care inspira atâta încredere întregul adevăr — încercase să-i strecoare portarului o scrisoare, ceea ce respectivii domni împiedicaseră însă imediat. Scrisorile care soseau pentru domnul Nachtigall — aşa spuseseră domnii în continuare — vor fi ridicate de către o persoană autorizată în acest sens. Fridolin îşi luă rămas-bun, fiind bucuros că avea în mână servieta de medic când ieşi pe poartă; aşa nu va fi considerat desigur un oaspete al acelui hotel, ci o persoană oficială. Cu Nachtigall nu era deci pentru moment nimic de făcut. Acţionaseră cu multă precauţie şi, evident, având toate motivele pentru a proceda astfel.

Acum se duse la centrul de împrumut. Domnul Gibiser în persoană deschise.

— Am adus costumul împrumutat, spuse Fridolin, şi doresc să mă achit de datorie.

Domnul Gibiser formulă o sumă moderată, încasă banii, notă ceva într-un registru mare şi privi oarecum mirat de la birou spre Fridolin care nu schiţa nici un gest că ar intenţiona să plece.

— Mă aflu aici, spuse pe tonul unui judecător de instrucţie, şi pentru a vorbi cu dumneavoastră despre domnişoara fiica dumneavoastră.

Ceva tresăltă în jurul nărilor domnului Gibiser — neplăcere, ironie sau supărare, nu era atât de uşor de constatat.

— La ce se referă domnul? întrebă pe un ton la fel de puţin de determinat.

— Aţi menţionat ieri, spuse Fridolin, rezemându-se cu o mână de birou şi ţinându-şi degetele răsfirate, că fiica dumneavoastră nu este perfect normală psihic. Situaţiile în care am surprins-o au făcut intr-adevăr această supoziţie plauzibilă. Şi cum întâmplarea m-a făcut să iau parte la acea scenă ciudată sau cel

puţin să fiu spectatorul ei, aş dori totuşi să vă recomand, domnule Gibiser, să cereţi sfatul unui medic.

Gibiser, rotind în mână coada neobişnuit de lungă a unui toc, îl măsură pe Fridolin cu o privire neobrăzată.

— Şi domnul doctor ar avea, eventual în persoană, amabilitatea să preia tratamentul?

— Rog a nu mi se pune în gură vorbe, replică Fridolin tranşant dar puţin răguşit, pe care nu le-am rostit.

În această clipă se deschise uşa care ducea spre încăperile interioare, şi un domn tânăr, cu paltonul deschis peste frac, ieşi. Fridolin îşi dădu pe loc seama că nu putea fi nimeni altul decât unul dintre magistraţii din noaptea trecută. Nu era nici un dubiu că venea din odaia lui Pierrette. Păru încurcat când îl zări pe Fridolin, dar se stăpâni imediat, îl salută din mers pe domnul Gibiser, facându-i un semn cu mâna, apoi îşi aprinse o ţigară, servindu-se de o brichetă aflată pe birou, şi părăsi locuinţa.

— Aşa deci, remarcă Fridolin schiţând o expresie dispreţuitoare din colţul gurii şi simţind pe limbă un gust amar.

— La ce se referă domnul? întrebă Gibiser cu un calm desăvârşit.

— Aţi renunţat, aşadar, domnule Gibiser, şi îşi lăsă privirea să planeze superior de la uşa de intrare în locuinţă la cealaltă, de unde ieşise magistratul, să mai anunţaţi poliţia.

— Ne-am înţeles pe alte căi, domnule doctor, spuse Gibiser rece şi se ridică, de parcă s-ar fi terminat o audienţă.

Fridolin se pregăti se plece, Gibiser deschise rapid uşa şi spuse, cu o mină neclintită:

— Dacă s-ar întâmpla ca domnul doctor să aibă din nou o dorinţă... Doar nu trebuie să fie tocmai o rasă de călugăr.

Fridolin închise uşa în urma lui. Această chestiune ar fi deci lichidată, se gândi cu o senzaţie de supărare care chiar lui i se părea nepotrivită. Coborî scările, se duse fară o grabă specială la policlinică şi telefonă mai întâi acasă pentru a se interesa dacă trimisese vreun pacient după el, dacă venise poşta şi ce noutăţi mai erau. Nici nu apucase bine să-i dea servitoarea toate răspunsurile, că luă chiar Albertine telefonul pentru a-l saluta pe Fridolin. Repetă tot ce spusese deja servitoarea, apoi povesti cu candoare că de abia se sculase şi voia să ia micul dejun împreună cu fetiţa.

— Dă-i un pupic din partea mea, zise Fridolin. Şi, poftă bună.

Glasul ei îi făcuse bine şi tocmai de aceea puse repede capăt convorbirii. De fapt dorise să întrebe ce planuri avea Albertine pentru această dimineaţă, dar ce-l interesa în fond? În adâncul sufletului său doar terminase cu ea, oricum i-ar fi decurs viaţa exterioară. Infirmiera blondă îl ajută să-şi scoată haina şi îi întinse halatul alb de medic, zâmbindu-i uşor, aşa cum obşnuiesc să zâmbească toate, fie că le acorzi atenţie, fie că nu.

Câteva minute mai târziu se afla în salonul bolnavilor. Medicul-şef anunţase că trebuise brusc să plece din localitate din cauza unui consult, aşa că domnii doctori erau rugaţi să-şi facă vizita fără el. Fridolin se simţi aproape fericit când, urmat de studenţi, merse din pat în pat consultând bolnavii, prescrise reţete, purtă discuţii profesionale cu asistenţii şi infirmierele. Se întâmplaseră tot felul de lucruri noi. Ucenicul lăcătuş Karl Rodel murise în timpul nopţii. Autopsia după-amiază la ora cinci. În salonul femeilor se eliberase un pat, dar se şi ocupase din nou de o altă pacientă. Femeia de la patul 17 fusese transferată la secţia de chirurgie. În acest răstimp fură abordate şi probleme de personal. Noua conducere a secţiei oftalmologice urma să fie stabilită poimâine; Hügelmann, actualmente profesor la Marburg, cu patru ani în urmă încă medic secundar la Stellwag, avea cele mai multe şanse. Carieră rapidă, se gândi Fridolin. Eu nu o să intru niciodată în discuţie pentru conducerea unei secţii, măcar pentru că îmi lipsea docenţa. Prea târziu. De ce de fapt? Trebuia pur şi simplu să reia lucrul ştiinţific sau să se preocupe cu mai multă seriozitate de unele chestiuni începute mai de mult. Clientela particulară mai lăsa de fapt suficient timp.

Îl rugă pe domnul doctor Fuchstaler să conducă ambulanţa şi trebui să-şi admită sieşi că ar fi preferat să rămână aici decât să o pornească pe Galitzinberg. Şi totuşi trebuia s-o facă. Nu numai faţă de el însuşi avea datoria să cerceteze problema mai departe; mai erau de rezolvat astăzi o mulţime de alte lucruri. Aşa că se decise pentru orice eventualitate să-i încredinţeze domnului doctor Fuchstaler şi contravizita. Tânăra cu pneumonia dubioasă îi zâmbi din patul acela ultim. Era aceeaşi care de curând, cu ocazia unei consultaţii, îşi lipise pieptul atât de intim de obrazul lui. Fridolin răspunse fără amabilitate privirii ei şi se întoarse încruntându-se. Toate-s la fel, gândi cu amărăciune, şi Albertine nu se deosebeşte cu nimic de ele — e

cea mai rea dintre toate. O să mă despart de ea. Lucrurile nu mai pot fi niciodată bune între noi.

Pe scări mai schimbă câteva vorbe cu un coleg de la secţia de chirurgie. Ei bine, care era de fapt situaţia femeii care fusese transferată astă-noapte acolo? în ceea ce-l privea, el nu prea credea în necesitatea unei operaţii. I se va comunica rezultatul cercetării histologice?

— Desigur, colega.

La colţ luă o trăsură. Îşi consultă agenda, o comedie ridicolă jucată în faţa birjarului, de parcă abia acum ar fi trebuit să se hotărască.

— Spre Ottakring, zise apoi, strada de pe Galitzinberg. O să vă spun unde să opriţi.

În trăsură puse din nou stăpânire pe el o agitaţie dureros-nostalgică, ba îl copleşi chiar conştiinţa vinovăţiei că în ultimele ore de abia se mai gândise la frumoasa lui salvatoare. Oare va reuşi acum să descopere casa? Ei bine, asta nu ar trebui să fie deosebit de greu. Întrebarea era doar: şi pe urmă? Denunţ la poliţie? Asta ar putea avea urmări neplăcute tocmai pentru femeia care probabil că se sacrificase pentru el sau fusese gata să se sacrifice pentru el. Ori să se adreseze unui detectiv particular? I se părea o cale destul de banală şi de nedemnă pentru el. Dar ce altceva îi rămânea de făcut? El nu avea nici timpul şi probabil nici talentul pentru a efectua investigaţiile necesare conform tuturor regulilor artei. — O societate secretă? Ei da, secretă cu siguranţă. Dar oare se cunoşteau între ei? Aristocraţi, poate chiar domni de la Curte? Se gândi la anumiţi arhiduci cărora li se puteau atribui astfel de farse. Şi femeile? Pesemne... adunate din case de rendez-vous. Ei, asta nu era deloc sigur. În orice caz, marfă selectă. Dar femeia care se sacrificase pentru el? Sacrificase? De ce tot voia să-şi imagineze că fusese cu adevărat un sacrificiu! O comedie. Bineînţeles că totul fusese o comedie. De fapt trebuia să fie bucuros că scăpase atât de ieftin. Păi, nu-şi pierduse cumpătul. Cavalerii ar fi putut observa desigur că nu era un orişicine. Şi cu certitudine o şi observaseră. Probabil el îi plăcuse mai mult acelei femei decât toţi arhiducii ăia sau ce or fi fost ei.

Ajuns la Liebhartstal, acolo unde drumul o lua mai hotărât în sus, coborî şi, precaut, expedie trăsura. Cerul era de un bleu pal, presărat cu norişori albi, iar soarele împrăştia o căldură

primăvăratică. Privi în urmă — nu se vedea nimic suspect. Nu tu trăsură, nu tu pieton. Urcă încet. Începu să-şi simtă paltonul greu; îl scoase şi şi-l aruncă pe umeri. Ajunse la locul în care strada laterală trebuia să cotească la dreapta, iar acolo se afla casa cea misterioasă; nu putea să se înşele; strada o lua în jos, dar nicidecum atât de abrupt cum i se păruse noaptea din trăsură. O străduţă liniştită. Într-o grădină erau trandafiri înfăşuraţi cu grijă în paie, într-o alta un cărucior de copil; un băieţel îmbrăcat numai în lână albastră alerga de colo-colo; o femeie tânără care stătea la fereastra de la parter privea la el râzând. Urmau un teren viran, apoi o grădină sălbatică împrejmuită, apoi o mică vilă, apoi o peluză şi apoi, nici un dubiu... iată casa pe care o căuta. Nu arăta mare sau impunătoare, era o vilă cu un etaj într-un modest stil Empire şi renovată evident nu de prea mult timp. Obloanele verzi erau trase peste tot, nimic nu indica faptul că vila ar fi putut să fie locuită. Fridolin privi în jurul lui. Nu se vedea nimeni pe străduţă; doar ceva mai încolo în jos, doi băieţi se îndepărtau cu cărţi sub braţ. Fridolin stătea în faţa uşii grădinii. Şi acum? Să facă pur şi simplu cale-ntoarsă? Asta i s-ar părea în orice caz de-a dreptul ridicol. Căută soneria electrică. Şi dacă i se deschidea, ce urma să spună? Păi, simplu; oare această casă drăguţă nu era de închiriat peste vară? Dar deja poarta casei se deschise de la sine, un servitor bătrân într-o livrea simplă de dimineaţă ieşi şi merse încet pe cărarea îngustă până la poartă. Ţinea în mână o scrisoare şi i-o întinse tăcut printre gratii lui Fridolin căruia îi bătea rapid inima.

— Pentru mine? întrebă bâlbâindu-se.

Servitorul dădu din cap, se întoarse, plecă şi uşa casei se închise în urma lui. Ce înseamnă asta? se întrebă Fridolin. Oare... de la ea? O fi chiar ea cea căreia îi aparţine casa...? O luă rapid în susul străzii şi abia acum observă că pe plic era trecut numele său cu un scris înclinat, nobil. La colţ deschise scrisoarea, despături o foaie de hârtie şi citi: „Renunţaţi să mai faceţi cercetări, care sunt oricum complet inutile, şi consideraţi aceste cuvinte ca pe un al doilea avertisment. Sperăm în interesul dumneavoastră că nu va fi necesar un altul. “ Lăsă foaia jos.

Acest mesaj îl dezamăgi în toate privinţele; în orice caz era însă diferit de cel pe care, în mod nechibzuit, şi l-ar fi putut el

imagina. Tonul era oricum ciudat de reţinut şi nu era deloc tăios. Indica faptul că oamenii care trimiseseră acest mesaj nu se simţeau câtuşi de puţin siguri pe ei.

Un al doilea avertisment...? De unde până unde? A, da, noaptea trecută i se dăduse primul. Dar de ce doilea... Şi nu ultimul? Voiau să-i mai supună o dată curajul la probă? Avea de trecut o verificare, ca un examen? Şi de unde-i ştiau numele? Asta nu era de fapt foarte neaşteptat, probabil că-l forţaseră pe Nachtigall să-l divulge. Şi apoi — râse fără să vrea de cât era de distrat — în căptuşeala blănii lui erau cusute monograma lui şi adresa exactă.

Dar chiar dacă nu era cu nimic mai avansat decât înainte, scrisoarea îl liniştise în mare, fără ca să fi ştiut să spună exact de ce. Era mai cu seamă convins că femeia pentru a cărei viaţă se temuse trăia încă şi că numai de el depindea să o găsească dacă aborda problema cu precauţie şi şiretenie.

Când ajunse acasă puţin obosit, însă într-o dispoziţie ciudat de relaxată, pe care o sesiza însă totodată a fi înşelătoare, Albertine şi copilul mâncaseră deja de prânz, dar îi ţinură companie în timp ce luă şi el masa. Iat-o şezând vizavi pe cea care azi-noapte lăsase calm ca el să fie crucificat, iată-i privirea angelică, de gospodină şi mamă; spre mirarea lui, nu simţi nici un strop de ură faţă de ea. Mâncă cu poftă, într-o stare de spirit niţel agitată, dar de fapt voioasă şi vorbi în stilul său caracteristic cu multă însufleţire despre micile întâmplări ivite pe plan profesional în acea zi, mai cu seamă despre problemele personalului medical cu care obişnuia s-o ţină la curent întotdeauna pe Albertine. Povesti că numirea lui Hügelmann era ca şi sigură şi vorbi despre propria sa intenţie de a relua munca ştiinţifică cu o energie ceva mai mare. Albertine cunoştea această stare de spirit, ştia că nu dura prea mult şi un uşor zâmbet îi trădă îndoielile. Fridolin se aprinse, la care Albertine îl mângâie cu blândeţe, spre a-l calma. Acum el tresări uşor şi se îndreptă spre fetiţă, sustrăgându-şi astfel fruntea de atingerea penibilă. O luă pe micuţă în poale, pregătindu-se s-o legene pe genunchi, când servitoarea anunţă că aşteptau deja câţiva pacienţi. Fridolin se ridică parcă eliberat, mai menţionă în treacăt că Albertine şi fetiţa ar trebui să profite de frumoasele ore însorite ale după-amiezii spre a se plimba, şi se duse în cabinetul său de consultaţii.

Pe parcursul următoarelor două ore Fridolin avu de consultat şase pacienţi vechi şi doi nou-veniţi. Dădu dovadă în fiecare dintre cazuri în parte de multă competenţă, investigă, luă notiţe, prescrise tratamente — şi se bucură că după ultimele două nopţi petrecute aproape fără să doarmă se simţea atât de minunat de proaspăt şi cu mintea limpede.

După ce-şi rezolvă consultaţiile se uită încă o dată, conform obiceiului, ce făceau soţia şi copilul şi constată nu fără mulţumire că Albertine tocmai primea vizita mamei ei şi că micuţa învăţa franceză cu bona. Şi abia pe trepte realiză din nou că toată această ordine, tot acest echilibru uniform, toată această siguranţă ale existenţei sale nu însemnau decât aparenţă şi minciună.

Cu toate că renunţase la contravizită, simţea nevoia irezistibilă de a se duce în secţie. Erau două cazuri acolo care intrau în mod special în discuţie pentru munca ştiinţifică pe care o plănuia acum în primul rând şi se îndeletnici cu ele mai îndelung şi mai amănunţit decât o făcuse în trecut. Apoi îi mai rămase de rezolvat o vizită la un bolnav din centrul oraşului, aşa că se făcu de şapte când ajunse în dreptul vechii case din strada Schreyvogel. Abia acum, când privi în sus spre fereastra Mariannei, imaginea ei, care între timp i se estompase aproape complet, se animă mai mult decât cea a tuturor celorlalte. Ei bine, aici nu putea da greş. Fără a risipi prea mult efort îşi putea începe aici opera de răzbunare, aici pentru el nu existau dificultăţi sau pericole; şi ceea ce pe alţii poate i-ar fi făcut să dea speriaţi înapoi, şi anume trădarea logodnicului, pe el aproape că nici nu-l mai incita. Da, să trădezi, să înşeli, să minţi, să joci comedie, aici, acolo, în faţa Mariannei, în faţa lui Albertine, în faţa bunului dr. Roediger, în faţa lumii întregi; să duci un soi de viaţă dublă, să fii medicul vrednic, de încredere, cu un viitor strălucit, soţul şi tatăl de familie model — şi totodată un libertin, un seducător, un cinic, care obişnuia să se joace cu oamenii, cu bărbaţii şi femeile, exact aşa cum îi dicta capriciul, asta i se păru în această clipă un deliciu cât se poate de mare; şi lucrul cel mai delicios aici era că odată, mai târziu, când Albertine se va crede de mult bine culcuşită în certitudinea unei vieţi conjugale şi familiale liniştite, voia să-i mărturisească, arborând un zâmbet rece, toate păcatele lui, pentru a se

răzbuna astfel pe amarul şi infamia la care îl supusese ea într-un vis.

În hol, se trezi faţă în faţă cu dr. Roediger care îi întinse mâna inofensiv şi cordial.

— Ce mai face domnişoara Marianne? întrebă Fridolin. S-a liniştit puţin?

Dr. Roediger ridică din umeri.

— Era de mult pregătită pentru acest sfârşit, domnule doctor... Doar că azi spre prânz când a fost luat cadavrul...

— A, s-a întâmplat deja?

Dr. Roediger dădu afirmativ din cap.

— Mâine după-amiază la ora trei are loc înmormântarea...

Fridolin privi în faţa sa.

— Sunt probabil... rudele la domnişoara Marianne?

— Nu mai sunt, replică dr. Roediger, acum este singură. Se va bucura cu siguranţă să vă revadă, domnule doctor. Căci mâine mama şi cu mine o ducem la Mödling. Iar la privirea politicos interogativă a lui Fridolin: Părinţii mei au acolo o căsuţă. La revedere, domnule doctor. Mai am diferite lucruri de rezolvat. Câte sunt de făcut intr-un... astfel de caz! Sper să vă mai găsesc sus, domnule doctor, când mă întorc.

Şi deja ieşi pe poartă şi dispăru în stradă.

Fridolin ezită o clipă, apoi păşi încet pe scări în sus. Sună; chiar Marianne îi deschise uşa. Era îmbrăcată în negru, în jurul gâtului avea un lanţ negru de jais, pe care nu o văzuse niciodată purtându-l. Chipul ei se roşi uşor.

— Mă lăsaţi mult să aştept, spuse cu un surâs slab.

— Iertaţi-mă, domnişoară Marianne, am avut astăzi o zi deosebit de obositoare.

O urmă prin camera unde zăcuse mortul, în care patul şedea acum gol, apoi în încăperea de alături, unde emisese ieri sub tabloul cu ofiţerul în uniformă albă certificatul de deces al consilierului aulic. Pe masa de scris ardea deja o mică lampă care crea în cameră un efect de clarobscur. Marianne îi indică un loc pe divanul negru de piele, iar ea se aşează vizavi de el la masa de scris.

— Tocmai m-am întâlnit în hol cu domnul dr. Roediger. Deci mâine plecaţi deja la ţară?

Marianne îl privi ca şi cum s-ar fi mirat de tonul rece al întrebării lui, iar umerii ei coborâră când el continuă cu o voce aproape dură:

— Asta mi se pare foarte rezonabil.

Şi îi explică pe un ton impersonal cât de bine îi vor face aerul proaspăt, ambianţa nouă.

Ea şedea nemişcată şi lacrimi i se prelingeau pe obraji. El o privea fără să simtă compătimire, mai degrabă cu nerăbdare; şi ideea că în următorul minut ar fi putut să zacă din nou la picioarele lui, repetându-i mărturisirea de ieri, îl umplu de teamă. Şi cum ea tăcu, Fridolin se ridică brusc.

— Regret, domnişoară Marianne, şi se uită la ceas.

Ea îşi înălţă capul, îl privi pe Fridolin şi lacrimile continuau să-i curgă. Ar fi vrut să-i poată spune vreun cuvânt drăguţ, dar nu se simţea capabil.

— Rămâneţi desigur câteva zile la ţară, se sforţă el să înceapă. Sper că îmi veţi da de ştire despre dumneavoastră... Domnul dr. Roediger mi-a spus de altfel că nunta va avea loc curând. Permiteţi-mi să vă exprim deja de astăzi felicitările mele.

Ea nu se urni din loc, ca şi cum nici nu ar fi luat cunoştinţă de felicitările lui, în general de faptul că-şi lua rămas-bun. Fridolin îi întinse o mână pe care ea nu o apucă, aşa că repetă pe un ton de reproş:

— Deci sper într-adevăr că mă veţi înştiinţa cum vă simţiţi. La revedere, domnişoară Marianne.

Şedea ca împietrită. El plecă, timp de o secundă rămase în uşă, de parcă i-ar fi acordat o ultimă şansă ca să-l cheme înapoi, dar ea păru mai degrabă că-şi întoarce capul de la el, aşa că Fridolin închise uşa în urma lui. Afară pe coridor simţi ca un fel de remuşcare. Se gândi o clipă să se întoarcă, dar simţi că asta ar fi fost înainte de toate foarte ridicol.

Şi acum, ce urma? Să meargă acasă? Păi unde altfel? Doar nu mai putea întreprinde nimic astăzi. Şi mâine? Ce? Şi cum? Se simţea neiscusit, neajutorat, totul i se scurgea printre degete; totul devenea ireal, chiar şi căminul lui, soţia lui, copilul lui, meseria lui, ba el însuşi, aşa cum tot înainta pe înserate mecanic pe străzi în timp ce gândurile lui hoinăreau aiurea.

Orologiul din turnul Primăriei bătu şapte şi jumătate. Era de fapt totuna cât era ceasul; timpul plutea în faţa lui într-o

inutilitate desăvârşită. Nimic, nimeni nu-l interesa. Simţi o uşoară compasiune pentru propria-i persoană. Subit, fără nici un fel de premeditare, îi veni ideea să plece spre o gară oarecare, să se urce în tren, indiferent încotro, să dispară pentru toţi oamenii care l-au cunoscut vreodată, să apară din nou undeva într-un loc străin şi să înceapă o nouă viaţă ca un alt om, un om nou. Se gândi la anumite cazuri patologice ciudate, pe care le cunoştea din cărţile de psihiatrie, aşa-numitele existenţe duble: un om trăind în nişte condiţii de viaţă cât se poate de bine reglementate dispărea brusc, absenta multă vreme, se întorcea după nişte luni sau chiar ani, nu-şi amintea unde fusese în acest răstimp, dar mai târziu îl recunoştea careva care-l întâlnise pe undeva într-un ţinut îndepărtat, iar cel întors acasă nu ştia absolut nimic. Astfel de lucruri se petreceau desigur rareori, dar erau oricum dovedite. Iar într-o formă îmblânzită mulţi le trăiau. De exemplu, atunci când ne reveneam din vise? Sigur, ne aminteam... Dar cu certitudine existau şi vise pe care le uitam cu desăvârşire, din care nu rămânea nimic decât un fel de dispoziţie enigmatică, o stare confuză misterioasă. Sau ne aminteam abia mai târziu, mult mai târziu şi nu mai ştiam dacă ceva chiar trăiserăm sau visaserăm doar. Doar... doar...!

Şi cum continua să meargă, luând involuntar direcţia casei sale, ajunse în apropiere de străduţa întunecoasă, destul de rău famată în care urmase cu mai puţin de douăzeci şi patru de ore înainte spre locuinţa ei sărăcăcioasă şi totuşi cu un aer confortabil o făptură pierdută. Pierdută, tocmai făptura aceea? Şi rău famată, tocmai străduţa aceasta? Cum, ademeniţi de vorbe, se întâmplă de atâtea ori să numim şi să judecăm străzi, destine, oameni în inerţia obişnuinţei! Nu fusese de fapt această fată tânără, dintre toate în apropierea cărora îl aduseseră coincidenţele stranii din ultima noapte, cea mai drăgălaşă, ba efectiv cea mai pură? Simţea o anumită înduioşare când se gândea la ea. Acum îşi aminti şi de intenţia lui de ieri; luând o decizie rapidă cumpără în primul magazin ieşit în drum tot felul de mărunţişuri de mâncare; şi în timp ce mergea cu pacheţelul în mână de-a lungul zidurilor caselor, se simţi de-a dreptul bucuros în conştiinţa că era pe cale să săvârşească măcar o faptă rezonabilă, ba poate chiar demnă de laudă. Oricum, îşi ridică gulerul când intră în holul casei, urcă mai multe trepte deodată, iar soneria locuinţei îi răsună neplăcut de strident în

urechi; şi când primi de la o femeie care arăta rău informaţia că domnişoara Miţi nu era acasă, răsuflă uşurat. Dar înainte ca femeia să aibă timp să ia în primire pacheţelul pentru fata care lipsea, apăru în antreu o altă femeie, încă tânără, deloc urâtă, înfăşurată într-un soi de halat de baie, şi zise:

— Pe cine caută domnu'? pe don'şoara Miţi? N-apare ea prea curând acas'.

Bătrâna îi făcu semn să tacă; Fridolin însă, de parcă ar fi dorit insistent să primească o confirmare a ceea ce bănuise oarecum deja, remarcă simplu:

— E în spital, nu-i aşa?

— Păi, dacă domnu' ştie. Da' io mi-s sănătoasă, slavă Domnului! exclamă veselă şi se apropie mult de Fridolin cu buzele întredeschise şi scoţându-şi în evidenţă cu o mişcare obraznică înspre spate trupul plinuţ şi voluptuos, aşa încât halatul de baie i se deschise.

Fridolin spuse, retrăgându-se:

— Am urcat numai în trecere, ca să-i aduc ceva lui Miţi, şi se simţi deodată ca un licean. Şi întrebă pe un ton diferit, la obiect: în ce secţie se află?

Cea tânără dintre femei îi spuse numele unui profesor în a cărui clinică Fridolin fusese medic secundar cu câţiva ani în urmă. Apoi adăugă blajin:

— Daţi aci pacheţelu', i-l duc mâine. Puteţi avea încredere că nu-i halesc nimic. Şi o s-o salut din partea 'mneavoastră ş-o să-i zic că n-aţi înşelat-o.

În acelaşi timp se apropie, iar de el şi îi zâmbi. Dar când el făcu un uşor pas înapoi, renunţă imediat şi adăugă pe un ton consolator:

— În şase, cel mult opt săptămâni, a zis dom' doctor, vine acasă.

Când Fridolin ieşi în stradă, îşi simţi lacrimile gâtuindu-l; dar ştia că nu însemnau atât o stare emotivă, cât o cedare treptată a nervilor lui. Îşi iuţi în mod intenţionat pasul şi merse mai vioi decât ar fi corespuns stării sale de spirit. Să fie oare acest eveniment un alt, un ultim semn că urma să dea greş în tot? De ce? Faptul că scăpase dintr-un pericol atât de mare putea reprezenta totuşi şi un semn bun. Şi oare asta era cel mai important: să scape de pericole? Îl mai aşteptau desigur multe altele. Nu se gândea nicidecum să renunţe la cercetările legate

de minunata femeie de astă-noapte. Acum nu mai era bineînţeles timp suficient. Şi, pe deasupra, trebuia judecat exact în ce mod urmau să fie continuate aceste investigări. Da, dacă ar avea pe cineva cu care să se poată sfătui! Dar nu ştia pe nimeni căruia să-i fi încredinţat fără griji aventurile nopţii trecute. De ani de zile nu se încredea cu adevărat în nici un om în afara soţiei sale, şi cu ea doar nu se putea sfătui în acest caz, nici în ăsta, nici în vreun altul. Căci oricum ar fi luat-o: noaptea trecută ea îl crucificase.

Acum ştia de ce paşii lui îl purtau fără să vrea, nu în direcţia casei, ci tot mai departe, în cea opusă. Nu voia, nu putea să apară acum în faţa lui Albertine. Lucrul cel mai înţelept era să ia cina undeva în oraş, apoi să se ducă în secţie să vadă de cele două cazuri ale sale... şi să nu ajungă nicidecum acasă — „acasă!“ — înainte de a fi sigur că o va găsi pe Albertine dormind deja.

Intră într-o cafenea, una dintre acelea mai de calitate, mai liniştite, din apropierea Primăriei, telefonă acasă să nu fie aşteptat la cină, încheie repede convorbirea, ca nu cumva să vină Albertine la telefon, apoi se aşeză la o fereastră şi trase perdeaua: într-un ungher mai îndepărtat tocmai lua loc un domn; cu un pardesiu negru, îmbrăcat şi în rest foarte nebătător la ochi. Fridolin îşi aminti totuşi că mai văzuse această fizionomie pe undeva în cursul zilei. Sigur că putea fi şi o concidenţă. Luă un ziar de seară şi începu să citească, aşa cum făcuse şi noaptea trecută într-o altă cafenea, parcurgând pe ici, pe colo câteva rânduri: relatări de evenimente politice, teatru, artă, literatură, accidente şi incidente mai mici şi mai mari de tot felul. Intr-un oarecare oraş din America, de al cărui nume nu auzise niciodată, luase foc un teatru. Maistrul-hornar Peter Konrad se aruncase pe fereastră. I se păru întru câtva ciudat lui Fridolin că şi coşarii se omorau uneori, şi se întrebă involuntar dacă omul se spălase înainte zdravăn sau se prăbuşise în neant aşa negru cum era. Într-un hotel distins din centru se otrăvise azi-dimineaţă o femeie, o doamnă care descinsese acolo sub numele de baroană D. cu câteva zile în urmă, o doamnă tânără frapant de nostimă. Fridolin se simţi imediat atins de o bănuială. Doamna venise dimineaţa la ora patru acasă în compania a doi domni care se despărţiseră de ea la poartă. Ora patru. Tocmai ora la care ajunsese şi el acasă. Iar pe la amiază fusese găsită în

pat inconştientă — aşa scria mai departe —, cu indiciile unei otrăviri grave... O doamnă tânără frapant de nostimă... Ei bine, existau multe doamne tinere frapant de nostime... Nu era un motiv ca să presupună că baroana D., mai degrabă doamna care trăsese la hotel sub numele de baroană D., şi o altă doamnă anumită reprezentau una şi aceeaşi persoană. Şi totuşi — îi bătea inima tare, iar ziarul îi tremura în mână. Într-un hotel distins din oraş... În care...? De ce atât de misterios?... Atât de discret?...

Lăsă ziarul jos şi văzu cum domnul de colo, din colţul îndepărtat, îşi trase simultan un ziar, un ziar mare ilustrat, ca pe o perdea în faţa chipului. Fridolin luă imediat din nou ziarul în mână, şi în acest moment ştiu că era imposibil ca baroana D. să fie alta decât femeia de astă-noapte... Într-un hotel distins din oraş... Nu existau atâtea de care putea să fie vorba — pentru o baroană D. ... Şi nu avea decât să se întâmple ce s-o întâmpla... această pistă trebuia urmărită. Chemă chelnerul, achită, plecă. La uşă se mai întoarse o dată după domnul suspect din colţ. Dar acesta dispăruse deja în mod curios...

Otrăvire gravă... Dar era in viaţă... În momentul în care fusese găsită trăia încă. Şi nu exista la urma urmei nici un motiv să presupună că nu era salvată. Oricum, fie că trăia, fie că murise — el o va găsi. Şi o va vedea în orice caz — vie ori moartă. O va vedea; nici un om de pe pământ nu-l putea împiedica să vadă femeia care alesese moartea din cauza lui, ba pentru el. El era vinovat de moartea ei, numai el, dacă de ea era vorba. Da, ea era. Ajunsă la patru dimineaţa acasă în compania a doi domni! Probabil a aceloraşi care îl duseseră după câteva ore pe Nachtigall la gară. Nu aveau o conştiinţă deosebit de curată aceşti domni.

Stătea în piaţa mare şi largă din faţa Primăriei şi privea în toate părţile. Numai câţiva oameni dispăraţi erau în raza sa vizuală, iar domnul suspect din cafenea nu se număra printre ei. Şi chiar dacă ar fi fost — domnii se temeau, cel superior el era. Fridolin îşi iuţi pasul, ajuns pe Ring luă o trăsură, puse întâi să-l ducă la hotel Bristol şi se interesă la portar, ca şi cum ar fi fost autorizat sau însărcinat în acest sens, dacă doamna baroană D., care se otrăvise după cum se ştie azi-dimineaţă, locuise în acest hotel. Portarul nu păru mirat, îl consideră poate pe Fridolin un domn de la poliţie sau vreo altă persoană oficială, în orice caz

răspunse politicos că nu aici, ci la hotelul Erzherzog Karl avusese loc tristul incident...

Fridolin plecă îndată spre hotelul respectiv şi primi de acolo informaţia că baroana D. fusese transportată la Spitalul General imediat după ce o găsiseră. Fridolin întrebă cum se descoperise tentativa de sinucidere. Ce motiv existase oare să te preocupi de o doamnă care ajunsese acasă abia la ora patru dimneaţa? Păi asta era foarte simplu: doi domni (deci iarăşi doi domni) întrebaseră de ea la ora unsprezece dimineaţa. Cum doamna nu răspunsese la apeluri telefonice repetate, camerista bătuse la uşă; cum nici atunci nu se mişcase nimic şi uşa era zăvorâtă pe dinăuntru, nu rămăsese altceva de făcut decât să fie deschisă cu forţa şi atunci baroana fusese găsită zăcând inconştientă în pat. Fuseseră chemate imediat Salvarea şi Poliţia.

— Şi cei doi domni? întrebă Fridolin tăios şi avu senzaţia că suna ca un agent secret.

Da, domnii... asta dădea desigur de gândit... dispăruseră între timp fără urmă. De altfel, nu putea fi vorba nicidecum de o baroană Dubieski, sub al cărei nume doamna era înregistrată la hotel. Era pentru prima oară că descinsese la acest hotel şi nu exista nici un fel de familie cu acest nume, oricum nu vreuna nobilă.

Fridolin mulţumi pentru informaţii, se îndepărtă destul de repede, deoarece unul dintre directorii hotelului care se apropiase începu să-l cântărească din priviri cu o curiozitate neplăcută, se urcă din nou în trăsură şi se duse la spital. Câteva minute mai târziu, la biroul de recepţie, nu află doar că pretinsa baroană Dubieski fusese internată în cea de-a doua clinică de boli interne, ci şi că după-amiază la ora cinci, în ciuda tuturor eforturilor medicale, decedase, fără să-şi mai fi recăpătat cunoştinţa.

Fridolin inspiră adânc, aşa crezu el, dar fusese de fapt un suspin greu care-i scăpase. Funcţionarul de serviciu îl privi cu puţină surprindere. Fridolin se stăpâni imediat din nou, salută politicos şi în minutul următor era deja sub cerul liber. Grădina spitalului era aproape pustie. Pe o alee învecinată, sub un felinar, tocmai trecea o infirmieră cu un halat în dungi alb-albastre şi cu bonetă albă. „Moartă“, îşi spuse Fridolin. — Dacă este vorba de ea. Şi dacă nu este ea? Dacă ea e încă în viaţă, cum o pot găsi?

Unde se afla în acest moment cadavrul necunoscutei era o întrebare la care Fridolin putea să-şi răspundă cu uşurinţă. Având în vedere că decedase abia de puţine ore, era desigur la morgă, la doar câteva sute de paşi de aici. Bineînţeles că nu era greu pentru el ca medic să intre acolo nici la această oră târzie. Însă... ce căuta el acolo? Îi ştia numai corpul, chipul nu i-l văzuse niciodată, prinsese din zbor doar o imagine fugitivă în secunda în care părăsise noaptea trecută sala de dans sau, mai corect spus, fusese izgonit din sală. Iar dacă până acum nici nu luase în considerare această circumstanţă era din cauză că, în ultimele ore care se scurseseră de când citise notiţa din ziar, îşi imaginase sinucigaşa al cărei chip nu îl cunoştea ca având trăsăturile lui Albertine, ba chiar din cauză că, aşa cum abia acum realiză înfiorat, în faţa ochilor lui interiori soţia lui era cea care-i apăruse încontinuu drept femeia pe care o căuta. Şi se întrebă din nou ce căuta de fapt la morgă. Ei sigur, dacă ar fi întâlnit-o vie, astăzi, mâine — peste ani, oricând, oriunde şi în orice împrejurare —, era convins că ar fi recunoscut-o indiscutabil, după mersul ei, după ţinuta ei, mai cu seamă după glasul ei. Acum urma să-i revadă însă numai corpul, un trup mort de femeie şi un chip din care nu cunoştea nimic altceva decât ochii — ochi ce acum erau frânţi. Da, cunoştea aceşti ochi, şi părul care se desfăcuse dintr-odată în acea din urmă clipă, înainte ca el să fi fost alungat din sală, dezvăluind silueta goală. O fi suficient pentru a-l face să ştie fără posibilitate de a se înşela dacă era sau nu era ea?

Cu paşi lenţi, şovăitori porni pe drum prin curţile pe care le ştia atât de bine şi care duceau spre Institutul Anatomo-Patologic. Găsi poarta descuiată, aşa că nu fu nevoit să sune. Podeaua de piatră răsună sub paşii lui când înaintă prin coridorul slab luminat. Un miros familiar, bine cunoscut de tot felul de chimicale, care acoperea izul iniţial al acestei clădiri, îl învălui pe Fridolin. Bătu la uşa cabinetului histologic, unde bănuia că va da peste vreun asistent la lucru. Ca urmare a unui „Intraţi" cam urâcios Fridolin păşi în încăperea înaltă, iluminată de-a dreptul festiv, din al cărei centru vechiul său coleg de studii, doctorul Adler, asistentul Institutului, se ridică de pe scaun, după ce-şi îndepărtă ochiul de la microscop, aşa cum Fridolin mai că se aşteptase.

— O, dragul meu coleg, îl salută doctorul Adler păstrând încă o urmă de supărare în glas, dar mirat deopotrivă, cărui fapt îi datorez onoarea la o oră atât de neobişnuită?

— Scuză-mi deranjul, spuse Fridolin. Eşti tocmai în toiul lucrului.

— Desigur, veni replica lui Adler pe tonul aspru care-i era propriu încă din anii studenţiei. Şi adăugă mai blând: Ce să faci la miezul nopţii altminteri în aceste hale sfinte? Dar bineînţeles că nu mă deranjezi deloc. Cu ce-ţi pot fi de folos?

Şi cum Fridolin nu răspunse pe loc:

— Addison, pe care ni l-aţi adus azi aici jos, se află frumos neatins uite-acolo. Autopsia mâine dimineaţă la orele opt treizeci.

Iar la un gest negativ al lui Fridolin:

— A, atunci... tumoarea la pleură! Ei da — rezultatul histologic a dovedit fără drept de apel că a fost sarcom. Nu trebuie să îşi facă nici unul dintre voi sânge rău în această privinţă.

Fridolin clătină iarăşi din cap.

— Nu este vorba de o problemă de serviciu.

— Ei, cu atât mai bine, spuse Adler, crezusem deja că mustrările de conştiinţă te mână aici jos la ora când ar trebui să dormi.

— Cu mustrări de conştiinţă sau cel puţin cu conştiinţă în general are totuşi mai degrabă de-a face, replică Fridolin.

— O!

— Pe scurt, şi adoptă un ton inofensiv-sec, aş dori nişte informaţii despre o persoană de sex feminin care a decedat astă-seară la cea de-a doua clinică în urma unei otrăviri cu morfină şi care ar trebui să fie acum aici jos, o anumită baroană Dubieski. Şi continuă mai alert: Căci am bănuiala că această pretinsă baroană Dubieski este o persoană pe care am cunoscut-o în treacăt cu ani în urmă. Şi m-ar interesa să ştiu dacă supoziţia mea e corectă.

— Suicidium? întrebă Adler.

Fridolin dădu din cap.

— Da, sinucidere, traduse, ca şi cum ar fi dorit să confere astfel din nou chestiunii caracterul ei particular.

Adler îşi întinse umoristic degetul arătător spre Fridolin:

— Dragoste nefericită faţă de domnia voastră?

Fridolin negă puţin agasat.

— Sinuciderea acestei baroane Dubieski nu are câtuşi de puţin de-a face cu persoana mea.

— Te rog, te rog, nu vreau să fiu indiscret. Ne putem lămuri chiar acum. Din câte ştiu eu nu a venit în seara aceasta nici o solicitare din partea medicinei legale. Aşadar, în orice caz...

Autopsie legală, îi străfulegeră lui Fridolin prin creier. Mai putea să fie şi cazul acesta. Cine ştie dacă sinuciderea ei chiar a fost din proprie voinţă? Îi trecură din nou prin minte cei doi domni care dispăruseră atât de brusc din hotel după ce aflaseră de tentativa de sinucidere. Chestiunea se mai putea eventual transforma şi într-o poveste criminală de prim rang. Şi oare el — Fridolin — nu va fi chiar citat ca martor sau oare nu ar fi de fapt de datoria lui să se prezinte din proprie iniţiativă în faţa justiţiei?

Îl urmă pe doctorul Adler pe partea cealaltă a coridorului spre uşa de vizavi care era întredeschisă. Încăperea înaltă şi goală avea doar o lumină pală răspândită de cele două flăcări libere, lăsate să ardă ceva mai slab, ale unui candelabru cu gaz având două braţe. Dintre cele douăsprezece sau paisprezece mese de disecţie numai un număr mic era ocupat. Unele trupuri zăceau goale, peste celelalte erau trase cearşafuri. Fridolin se apropie de prima masă chiar lângă uşă şi dădu cu grijă deoparte cearşaful de pe capul cadavrului. Un fascicul puternic de lumină căzu deodată pe el de la lanterna electrică a doctorului Adler. Fridolin văzu un chip galben de bărbat, cu barbă grizonantă şi îl acoperi din nou imediat cu cearşaful. Pe următoarea masă zăcea trupul slab şi gol al unui tânăr. Doctorul Adler spuse, de lângă o altă masă:

— Una între şaizeci şi şaptezeci, aşa că sigur nu este vorba nici de asta.

Însă Fridolin, ca şi cum l-ar fi atras brusc ceva, o porni spre capătul halei de unde un trup de femeie parcă trimitea spre el o lumină slabă. Capul era înclinat pe o parte; şuviţe lungi de păr de culoare închisă cădeau până aproape de podea. Fridolin întinse fără a-şi da seama mâna, pentru a îndrepta capul la loc, dar cu o sfială care lui, ca medic, îi era de obicei străină, ezită imediat din nou. Doctorul Adler se apropiase de el şi remarcă, indicând către spatele lui:

— Nici unul dintre ăia nu intră în discuţie... deci asta?

Şi cu lanterna lui electrică lumină capul de femeie pe care Fridolin, învingându-şi sfiala, tocmai îl cuprinsese cu ambele

mâini şi îl ridicase puţin. Un chip alb cu pleoape semiînchise îl fixă. Maxilarul inferior atârna moale, buza de sus, subţire şi retrasă, descoperea gingia vineţie şi un şir de dinţi albi. Fridolin nu ar fi putut spune dacă acest chip fusese vreodată frumos, dacă mai fusese poate chiar ieri frumos, era un chip cu desăvârşire şters, gol — un chip mort. Putea să fi aparţinut la fel de bine unei fete de optsprezece ani sau unei femei de treizeci şi opt.

— Ea este? întrebă doctorul Adler.

Fără să vrea, Fridolin se aplecă mai tare, de parcă privirea sa sfredelitoare ar fi putut smulge trăsăturilor rigide un răspuns. Şi totuşi ştiu în acelaşi timp: chiar dacă ar fi cu adevărat chipul ei, ochii ei, aceiaşi ochi care pătrunseseră ieri atât de arzători şi de plini de viaţă cu strălucirea lor în ai săi, el nu ar şti acest lucru, nu ar putea să-l ştie... În final nici nu voia să-l ştie. Dădu drumul cu gingăşie capului din nou pe placă şi îşi lăsă privirea să-i lunece de-a lungul trupului mort, ghidat de fasciculul mişcător al lanternei electrice. Era corpul ei? — corpul minunat, înfloritor, râvnit ieri încă atât de chinuitor? Văzu un gât gălbui, încreţit, văzu doi sâni de fată mici şi totuşi deveniţi cam flasci, între care, ca şi cum procesul de putrefacţie s-ar fi prefigurat deja, sternul se contura cu o claritate crudă sub pielea pală, văzu rotunjimea cafeniu mată a pântecelui, văzu cum dinspre o umbră întunecată, acum rămasă lipsită de mister şi de sens, se deschideau indiferente nişte coapse bine modelate, văzu bolta genunchiului rotită uşor în afară, marginile pronunţate ale tibiei şi picioarele zvelte cu degetele curbate spre interior. Toate se cufundară repede unele după altele iarăşi în întuneric, deoarece conul de lumină al lanternei electrice parcurse drumul înapoi cu mare repeziciune, până ce zăbovi în cele din urmă, tremurând uşor, pe chipul palid. Involuntar, ba parcă silit şi condus de o forţă invizibilă, Fridolin atinse cu ambele mâini fruntea, obrajii, umerii, braţele femeii moarte; apoi îşi încolăci degetele ca pentru un joc al iubirii în cele ale moartei şi, aşa rigide cum erau, îi păru că ar fi vrut să se mişte, să le prindă pe ale lui; ba chiar avu senzaţia că o privire îndepărtată, lipsită de culoare ar fi rătăcit sub pleoapele semiînchise căutând-o pe-a lui; şi, ca atras în chip magic, se aplecă spre ea.

Deodată, în spatele lui se şopti:

— Ce naiba faci acolo?

Fridolin îşi regăsi brusc cumpătul. Îşi desprinse degetele din cele ale moartei, apucă încheieturile slabe ale mâinilor ei şi puse grijuliu, ba chiar cu o oarecare pedanterie, braţele reci ca gheaţa de o parte şi de cealaltă a trunchiului. Şi simţi de parcă această femeie ar fi murit acum, tocmai în această clipă. Apoi se întoarse, îşi orientă paşii spre uşă, spre partea cealaltă a coridorului care răsună sub picioarele lui şi intră înapoi în cabinetul de lucru pe care îl părăsiseră mai înainte. Doctorul Adler îl urmă tăcut şi închise uşa după ei.

Fridolin se duse la chiuvetă.

— Îmi permiţi, spuse şi îşi curăţă atent mâinile cu lizol şi săpun.

În acest timp, doctorul Adler păru că vrea să-şi reia în mod firesc munca întreruptă. Îşi aprinsese din nou instalaţia corespunzătoare de lumină, roti şurubul micrometrului şi se uită în microscop. Când Fridolin se apropie de el ca să-şi ia rămas-bun, doctorul Adler era complet adâncit în muncă.

— Vrei să te uiţi o dată la preparat? îl întrebă.

— Pentru ce? Întrebă Fridolin absent.

— Păi, pentru liniştirea conştiinţei tale, replică doctorul Adler... ca şi cum ar fi presupus totuşi că vizita lui Fridolin ar fi avut numai un scop medico-ştiinţific.

— Te descurci? întrebă, în timp ce Fridolin se uita la microscop. Căci este o metodă destul de nouă de colorare.

Fridolin dădu din cap fără a-şi desprinde ochiul de pe sticlă.

— De-a dreptul ideal, remarcă, o imagine foarte bogată în culori, s-ar putea spune.

Şi se interesă de diferite detalii ale noii tehnici.

Doctorul Adler îi dădu lămuririle dorite şi Fridolin îşi exprimă părerea că această nouă metodă îi va fi probabil foarte de folos în munca pe care intenţiona s-o facă în viitorul apropiat. Ceru permisiunea de a veni mâine sau poimâine din nou pentru a culege şi alte informaţii.

— Întotdeauna cu drag la dispoziţia ta, zise doctorul Adler, îl însoţi pe Fridolin mergând pe podeaua de piatră ce le făcea paşii să răsune, ajunse la poarta care între timp fusese încuiată şi o deschise cu propria lui cheie.

— Mai stai? întrebă Fridolin.

— Da bineînţeles, răspunse doctorul Adler, astea doar sunt cele mai frumoase ore de lucru, aşa de la miezul nopţii până în zori. Măcar atunci eşti destul de ferit de vreun deranj.

— E..., spuse Fridolin cu un zâmbet uşor, parcă vinovat.

Doctorul Adler îşi puse liniştitor mâna pe braţul lui Fridolin, apoi întrebă cu o oarecare reţinere:

— Deci... era ea?

Fridolin şovăi o clipă, apoi dădu din cap că da, fără a scoate un cuvânt, şi de-abia dacă realiză că era posibil ca această afirmaţie să fi însemnat un neadevăr. Căci fie că femeia care zăcea acum acolo in interiorul morgii era aceeaşi cu cea pe care el o ţinuse cu douăzeci şi patru de ore în urmă goală în braţe pe sunetele sălbatice ale pianului lui Nachtigall, fie că această moartă era o alta, o necunoscută, o femeie complet străină, pe care nu o întâlnise niciodată, el ştia: chiar dacă mai era în viaţă femeia pe care o căutase, pe care o râvnise, pe care poate că o iubise timp de o oră, şi oricum şi-ar fi trăit ea această viaţă în continuare... ce zăcea acolo în spatele lui în hala boltită, în lumina tremurătoare a flăcărilor de gaz, o umbră printre alte umbre, întunecată, fără sens şi mister ca şi ele — pentru el însemna, pentru el nu mai putea să însemne altceva decât, destinat irevocabilei putrefacţii, cadavrul pal al nopţii trecute.

7

Se grăbi să ajungă acasă, mergând pe străzile pustii, cufundate în întuneric şi câteva minute mai târziu, după ce, ca şi cu douăzeci şi patru de ore în urmă, se dezbrăcase deja în cabinetul său, intră cât putu de încet în dormitorul conjugal.

Auzi respiraţia regulat-calmă a lui Albertine şi văzu cum contururile capului ei se imprimau pe perna moale. Un sentiment de tandreţe, ba chiar de siguranţă, care îl surprinse, se strecură în inima sa. Şi îşi propuse să-i relateze curând, poate chiar mâine, povestea nopţii trecute, dar aşa ca şi cum tot ceea ce trăise ar fi fost un vis... şi apoi, abia după ce ea va fi simţit şi sesizat întreaga futilitate a aventurilor lui, îi va mărturisi că ele fuseseră realitate. Realitate? se întrebă — şi distinse în acest moment, aproape de tot de chipul lui Albertine pe perna de

alături, perna lui, ceva închis la culoare, delimitat, precum liniile adumbrite ale unei feţe omeneşti. Doar preţ de o clipă inima lui încetă să mai bată, dar în următoarea ştiu deja despre ce era vorba, întinse mâna spre pernă şi luă masca pe care o purtase în noaptea trecută şi care, în timp ce făcuse pachetul azi-dimineaţă, îi scăpase fără ca el să-şi fi dat scama şi apoi fusese probabil găsită de cameristă sau de însăşi Albertine. Aşa că nu se putea îndoi că Albertine bănuia după această descoperire câte ceva şi poate chiar mai mult şi mai rău decât se întâmplase propriu-zis. Însă modul în care ea îi dădu acest lucru de înţeles, ideea ei de a pune masca neagră lângă ea pe pernă, de parcă ar trebui să reprezinte acum chipul lui, al soţului, care-i devenise între timp enigmatic, acest mod glumeţ, aproape arogant în care păreau exprimate o blândă avertizare şi totodată faptul că era dispusă să-l ierte, îi dădu lui Fridolin speranţa certă că ea, probabil în amintirea propriului ei vis, era dispusă, orice s-ar fi petrecut cu el, să nu o ia prea rău. Dar Fridolin, dintr-odată ajuns la capătul puterilor, lăsă masca să alunece pe jos, izbucni în lacrimi, tare şi îndurerat, luându-se singur prin surprindere, şi se prăbuşi la picioarele patului, plângând încet cu capul în perne.

După câteva secunde simţi o mână moale mângâindu-i părul. Atunci el îşi înălţă capul şi din adâncul sufletului îi ieşi chinuit:

— Vreau să-ţi povestesc tot.

Ea ridică mai întâi mâna, ca spre a se apăra uşor; el i-o cuprinse, o reţinu în a lui, se uită la Albertine întrebător şi totodată rugător, ea dădu aprobator din cap şi Fridolin începu.

Zorii zilei pătrundeau cenuşiu prin perdele când el isprăvi. Nici o singură dată nu-l întrerupsese Albertine cu vreo întrebare curioasă sau impacientată. Simţea desigur că Fridolin nu voia şi nu putea să-i ascundă nimic. Şedea calmă, cu braţele încolăcite pe după ceafă, şi mai tăcu încă timp îndelungat după ce Fridolin încheiase de mult. În sfârşit — stătea întins lângă ea — se aplecă asupra ei şi, privind în chipul ei nemişcat dar cu ochii mari şi luminoşi, în care acum părea să răsară şi lumina dimineţii, întrebă cu îndoială şi speranţă deopotrivă:

— Ce să facem, Albertine?

Ea surâse şi, după ce şovăi un scurt moment, replică:

— Să-i fim recunoscători destinului, cred eu, că am scăpat teferi din toate aventurile — din cele adevărate ca şi din cele visate.

— Sigur şi tu simţi asta? o întrebă.

— Atât de sigur încât bănuiesc că realitatea unei nopţi, sau chiar a unei întregi vieţi omeneşti nu înseamnă totodată şi adevărul ei cel mai intim.

— Şi nici un vis, suspină el încet, nu este cu desăvârşire numai vis.

Albertine îi luă capul între amândouă mâinile şi îl puse drăgăstos la pieptul ei.

— Acum ne-am trezit desigur, spuse, pentru mult timp.

Pentru totdeauna, vru el să adauge; dar înainte să apuce să rostească aceste cuvinte, ea îi puse un deget pe buze şi, ca pentru sine însăşi, murmură:

— Să nu cerem niciodată nimic de la viitor.

Aşa zăcură amândoi tăcuţi, aţipind pesemne fiecare din când în când şi stând aproape unul lângă celălalt, fără vise, până ce, ca în fiecare dimineaţă la ora şapte, bătu la uşa dormitorului şi — cu zgomotele familiare venite dinspre stradă, o rază de lumină victorioasă pătrunsă prin deschizătura perdelei şi un râs globiu de copil izbucnit în camera de alături — îşi făcu începutul noua zi.